

ב"ה טוב טעם ודעת למדני האמתי - כי במצותה ק"ט, ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערה: אתנחן, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגזור, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רבי - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף: השלישיה; קדמא - סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואזלא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעות, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שעות, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוזרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

קדמא מרכא = פשטא [מונח] ... זקף-קטן בין שני קיסרים (אתנחן סלוק, סלוק אתנח) - לכתחילה באופן אחד בפועל או בדיעבד באופן אחר (קיסר = אתנח או סלוק) **מרכא פשטא מונח זקף-קטן** - והוא תיאור ואחריו הלכה, או הוא הלכה ואחריו הלכה, לימוד אלפני לפניו ואפשר גם לאחריו

1.1 דברים ואתנחן ג,כג
דברים ואתנחן ג,כג,כו:

ס [כנ] וְאַתְחַנֵּן אֶל-ה' בְּעַת הַהוּא לְאמֹר:

[כז] וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב-לֵךְ אֶל-תּוֹסֵף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבַּר תְּהִה:

פסוק (גכג) וְאַתְחַנֵּן חל אחרי (גכז) וַיִּתְעַבֵּר - קדמא, שהוא הגורם ל- (גכג) וְאַתְחַנֵּן. מתי היה ענין וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי?

(גכז) וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם - קדמא מרכא פשטא מונח זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל. לכתחילה כבר נגזר על משה בסנה ואח"כ במצרים לפני יציאת מצרים, שלא יכנס לא"י,

[רש"י] (שמות ד,יג) בְּיַד-הַשְּׁלַח - ביד מי שאתה רגיל לשלוח, והוא אהרן. דבר אחר: ביד אחר שתוצעה לשלוח; **אין סופי להכניסן לארץ ולהיות גואלם לעתיד, יש לך שלוחים הרבה.**

רש"י (שמות ו,א) עַתָּה תִּרְאֶה - העשוי לפרעה תִּרְאֶה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות כשאביאם אל הארץ (ראה סנה/ קיא,א).

אבל הגזרה יצאה אל הפועל כתוצאה מהכאה בסלע במקום לדבר אליו, בשנה הארבעים ליציאת מצרים. בשנה הארבעים עם ישראל נקרא העדה השלמה, שכבר מתו מתי המדבר ואלו פרשו לחיים (רש"י במדבר חקת כ,א ע"פ תנחומא חקת יד) מתו כמעט כל יוצאי מצרים שנגזרה עליהם המיתה. העם ביקש מים כי באר מרים נעלמה אחרי מותה. משה ראה מורים על סלע מסוים וכנס המורים - הסרכנים, לשון יוני: שוטים, מורים את מוריהם. (רש"י ע"פ תנחומא חקת ט). פ"ה ה-רלב"ג (חקת כ,יג) שהיה במ מיעוט אמונה בשם. ועל כך נעשה העם בהיפקד מהם משה ואהרן כדי שלא תהיה להם ירושת הארץ באופן שלם, שלא היו ראויים לזה מצד מרים.

על משה היה לדבר אל הסלע ויוציא מים כדי לקדש שם שמים ברבים, כי היה במ מיעוט אמונה בשם. אבל אפשר שהוא גם הבין שבנסיבות כמו עוון פעור שקרה אח"כ יהיה מיעוט האמונה הזה להם לרועץ ויהיה קיטרוג לעם ישראל לדורות ולא יהיה להם סניגור. לכן הוא נטל על עצמו את האחריות לכך שלא למדו כיאות אמונת ה', לכפר על בני ישראל ולהיות סניגורם כנגד פעור המתעורר בכל עת שגגה ומנסה להסטיין, ולכן הכה בסלע בנוסף לדיבור אליו ובכך יצאה אל הפועל הגזרה שלא יכנס לא"י.

ע"פ ה-רלב"ג יש עוד דרך להבין הקרא **[כז] וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם -** כבר בארנו בפרשת 'פרה' (במ' כח), איך היתה הגזרה הזאת על משה בעון ישראל. ויאמר ה' אלי רב לך - רוצה לומר: רב לך חכמה ושפע נבואה במה שהשגת, עד שלא קם נביא אחר כמוך; ולזה אין צורך לך לבא בארץ לזאת הסבה, כי כבר זכית באלו המעלות, למה שלא זכה אחר.

[כז] וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם - לכתחילה הביאה לא"י היא לזכות בשפע חכמה ונבואה. בפועל משה רבנו זכה בהם במדבר, לכן אין צורך לך (למשה) לבא בארץ לזאת הסבה, כי כבר זכית באלו המעלות, למה שלא זכה אחר. אבל הסבר זה לא נוגע במלת למענכם.

(גכז) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי - קדמא מהפך פשטא, בתפקיד כעין כתוב שחברו שלפניו מלמד עליו. הכתוב לפניו פותח במלת וַיִּתְעַבֵּר במובן של כעס / דין קשה, ומרמז לפי רש"י רב-לך שלא יאמרו הרב כמה קשה (כמו וַיִּתְעַבֵּר - קשה) והתלמיד כמה סרבן מפציר. וכו'

ונראה כי אותו רעיון שמשה רבנו לא נכנס לא"י כדי לשמש סניגורם של ישראל מפני קיטרוג פעור מובא גם בפסוקים הבאים:
דברים ואתנחן ד,כא - כב:

[כא] וְהָיָה הַתְּאֵנָף-בִּי עַל-דְּבָרֵיכֶם

וַיִּשָׁבַע לְבַלְתִּי לְבַלְתִּי עֲבָרִי אֶת-הַנִּדְוָן וּלְבַלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הָיָה לְךָ נַחֲלָה:

[כב] בִּי אֲנֹכִי מֵת בְּאָרֶץ הַזֹּאת אֲיַנְנִי עֲבָר אֶת-הַנִּדְוָן

וְאִתָּם עֲבָרִים וַיִּרְשָׁתֶם אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת:

בִּי אֲנֹכִי מֵת בְּאָרֶץ הַזֹּאת - מונח מרכא פשטא מונח זקף-קטן, כעין לימוד אלפני לפניו, מפסוק (ד,כב) אלפניו המיידה הוא הסיפא של

(ד,כא) וַיִּשָׁבַע לְבַלְתִּי עֲבָרִי אֶת-הַנִּדְוָן וּלְבַלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הָיָה לְךָ נַחֲלָה:

הלפני לפניו הוא הרישא של (ד,כא) וְהָיָה הַתְּאֵנָף-בִּי עַל-דְּבָרֵיכֶם.

הלימוד אלפני לפניו משמש בפי רש"י על שני הפסוקים,

[רש"י] (ד,כא) הַתְּאֵנָף - נתמלא רוגז. **עַל-דְּבָרֵיכֶם -** על אדויתכם על עסקיכם. **בִּי אֲנֹכִי וגו' אֲיַנְנִי עֲבָר -** מאחר שמת מהיכן יעבור? אלא אף עצמותי אינם עוברים (ראה ספ"ב קלה).

נציג את פ[רש"י] בסדר הפוך כדי לתמוך בהשערה של לימוד אלפני לפניו. נתחיל בפסוק (ד,כב)

(ד,כב) **בִּי אֲנֹכִי מֵת בְּאָרֶץ הַזֹּאת -** מונח מרכא פשטא מונח זקף-קטן, כעין לימוד אלפני לפניו,

[רש"י] (ד,כב) בִּי אֲנֹכִי מֵת וגו' - מאחר שמת מהיכן יעבור? אלא אף עצמותי אינם עוברים (ראה ספ"ב קלה).

מפ[רש"י] אנו למדים שמשה רבנו לא עובר חי וגם לא עובר מת (היינו עצמותיו)

ועכשו הלימוד אלפני לפניו בא ללמד שמה שנראה כ- **וְהָיָה הַתְּאֵנָף-בִּי - [רש"י ד,כא]** נתמלא רוגז ודין על הפרט - משה רבנו, הינו לטובת הכלל - עם ישראל, **עַל-דְּבָרֵיכֶם - [רש"י ד,כא]** על אדויתכם על עסקיכם. הפשט מדבר על העבר אבל הרמז על העתיד. כי

כך משה רבנו שתמיד לימד זכות על ישראל ממשיך להיות סניגורם של ישראל מפני קיטרוגים בכל הדורות שכולם מתנקזים לפעור, וכאשר פעור מתעורר לקטרג, רואה את משה רבנו הקבור מול מקום מעשה פעור ונסוג לאחור.

וְהָיָה הַתְּאֵנָף-בִּי (שם הוי' עם ו'ו החיבור מעלה אפשרות שזה ה' ובית דינו) הנראה כגזרה על היחיד - משה רבנו, שלא יכנס לא"י על

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצותי האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ו: תמצית ההשערה: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף: השלישייה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק עיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

דברי העם, בעומק הענין הינו לטובת עם ישראל. שיתוף מידת הדין הוא הסתרה מהשטן שמשנה רבנו נשאר בעבר הירדן המזרחי למנוע מפעור והדומים אליו להסתיין נגד ישראל ולעתיד לבוא להנהיג את כל עם ישראל מהגלויות אל א"י.

דברים ואתנן וד, ט, פרשת שמע

פ [ד] שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אחד: [ה] וְאֶהְיֶה אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ: [ו] וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל-לְבָבְךָ: [ז] וּשְׁנַנְתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: [ח] וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל-יָדְךָ וְהָיוּ לְטַטְפֹּת בֵּין עֵינֶיךָ: [ט] וְכַתַּבְתָּם עַל-מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ: **ס**

[בבלי ברכות יגא] משנה - היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא, אם כוון לבו - יצא. **גמרא.** שמע מינה: מצות צריכות כוונה! מאי אם כוון לבו - לקרות. לקרות? והא קא קרי! בקורא להגיה. תנו רבנן: קריאת שמע ככתבה, דברי רבי; וחכמים אומרים: בכל לשון.

מאי טעמא דרבי? אמר קרא וְהָיוּ - בהוייתן יהו. ורבנן מאי טעמייהו? אמר קרא: שְׁמַע - בכל לשון שאתה שומע. ולרבי נמי, הא כתיב שְׁמַע! ההוא מבעי ליה: השמע לאוניך מה שאתה מוציא מפיך.

ורבנן? סברי להו כמאן דאמר: לא השמיע לאונן - יצא. ולרבנן נמי הא כתיב וְהָיוּ! ההוא מבעי להו שלא יקרא למפרע. (ללא סדר)

ורבי, שלא יקרא למפרע מנא ליה? נפקא ליה מ-דְּבָרִים הַדְּבָרִים.

ורבנן? - דְּבָרִים הַדְּבָרִים לא דרשי.

תנו רבנן: [ו] וְהָיוּ - שלא יקרא למפרע. **הַדְּבָרִים ... עַל-לְבָבְךָ**, יכול תהא כל הפרשה צריכה כוונה, תלמוד לומר: **הָאֵלֶּה** - עד כֹּאן צריכה כוונה, מכאן ואילך אין צריכה כוונה, דברי רבי אליעזר, אמר ליה רבי עקיבא: הרי הוא אומר **(יגב, דברים וא' ו,)** **אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל-לְבָבְךָ** - מכאן אתה למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי עקיבא.

- טט - **(דב' ואתנן ו,)** **וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** - גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו. (א) דעת רבנן בשמירת סדר האמירה, מתבטאה בהלכות תפילין ומזוזות, שחייבים להכתב כסדר כתיבתן בתורה בזמן הכתיבה ומקומם על הקלף. חיוב זה לא חל על שאר פרשיות התורה. אפשר כי כאן רביע מרמז לכסדרן למשל בתפילין של יד, מונח כעין עוד רביע לרמז לכסדרן בתפילין של ראש, וכן כסדרן במזוזה. ודבר זה מחויב בכל שיטה של סדר פרשיות תפילין.
- (ב) עוד ענין של יצא מן הכלל ללמד על עצמו נדון ב-**בבלי ברכות** בדיון בין רבי אליעזר לרבי עקיבא עד היכן בקריאת שמע צריך כוונה. ר"א אומר מ- **שְׁמַע** עד **וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**, ר"ע אומר עד סוף פרשת שמע [ט] ... **בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ**; משמע שאר הקריאה והתפלה לא צריכים אותה רמת כוונה. ועיקרי הדברים הם חמישה: 2 בפסוק (ז,ו) **וּשְׁנַנְתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם**, 2 בפסוק (ו,ח) **וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל-יָדְךָ וְהָיוּ לְטַטְפֹּת בֵּין עֵינֶיךָ**; 1-ו בפסוק (ו,ט) **וְכַתַּבְתָּם עַל-מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ**;

[שו"ע א"ח ס' לב סעיף א' וסעיף כג]

והיו - בהוייתן יהו, פי' כסדר שנכתבות בתורה יהו כתובין:

[רמ"א] וצריך לכתבם בסדר הזה, לכתוב תחילה הקודמת בתורה וגו'

[ביאור הלכה בסעיף א'] וצריך לכתבם וגו'. הג"ה זו איירי לענין קדימת הזמן ולענין קדימת המקום מבואר להלן בסימן ל"ד בטור"ר

וב"י עי"ש.

בסדר הזה ... ודעת ה-**ט"ז ביר"ד סימן ר"ץ**] דלדברי ה-**[תוספות מנחות ל"ב ע"א ד"ה "דילמא"]** כשר אם אין סידור בהפרשיות של

שמע והיה אם שמוע אחר שאין סמוכות בתורה וגו'.

* טט - כוונת התוספות שאין חיוב שמירת קדימת הזמן וקדימת המקום בשתי פרשיות אלו בתו"מ. וקדושת יום טוב חולק על הט"ז

בכוונת התוספות ואומר שכוונת התוספות שאין הקפדה על קדימת הזמן אבל יש הקפדה על קדימת המקום.

* טט - **וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** - גרשיים מונח רביע, ר"ל **וְהָיוּ** - גרשיים, יצאו **הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** מונח רביע - ארבע פרשיות התפילין מן הכלל ללמד על עצמן שתבנית הטעמים מונח רביע - שיש בכתיבת רביעיית היד ורביעיית הראש שתי הקפדות א' קפידת הזמן ב' קפידת המקום לעומת שבכתיבת התורה עצמה אין קפידת זמן וקפידת מקום.

[רמב"ם תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ב,ה"ב] וצריך להזהר בפרשיות שאם עשה הסתומה פתוחה או הפתוחה סתומה פסלן, ושלשת הפרשיות הראשונות כולן פתוחות ופרשה אחרונה שהיא אם שמוע סתומה.

[שולחן ערוך, אורח חיים, סימן לב סעי' לז] יעשה כל פרשיותיה פתוחות חוץ מפרשה אחרונה הכתובה בתורה שהיא "והיה אם שמוע" שיעשנה סתומה ואם שינה פסול.

* **(שמות בא יגא, י-)** **קְדָשִׁילִי כְּלִבְבֹכֶם** בתפילין פתוחה בראש ופתוחה בסוף, בתורה פתוחה בראש פתוחה בסוף.

* **(שמות בא יגא, טז)** **וְהָיָה כִּי-יִקְרָא** בתפילין פתוחה בראש וסגורה בסוף, בתורה פתוחה בראש סתומה בסוף.

* **(דברים ואתנן וד, ט)** **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל** בתפילין פתוחה בראש וסגורה בסוף, בתורה פתוחה בראש סתומה בסוף.

* **(דברים עקב יא, ג - כא)** **וְהָיָה אִם-שָׁמַע** בתפילין סגורה בראש וסגורה בסוף, בתורה סתומה בראש סתומה בסוף.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מונח (ל) כי במצותך האמיתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - תשפ"ב: תפוצת ההשערה: אתחנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף - בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות... פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - פחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש: השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיאם - יוצא מהענין; קדמא ואלא - בסדר זה או הפוך, הגבנת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחרים בתושב"ע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.2 דברים ואתחנן ג,כג

דברים ואתחנן ג,כג - כד:

ס [כנ] ואתחנן אל-ה' בעת ההוא לאמר:

רש"י לאמר זה אחד משלושה מקומות שאמר משה לפני המקום: איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאן (ספרי ד כו).

כאן מלת לאמר במובן לאו אמר. משה מבקש לקבל תשובה לתחנוניו שבפסוקים הבאים.

[כד] ארני ה' אתה החלול להראות את-עבדך את-נדלך ואת-נדך התנקה אשר מי-אל בשמים ובארץ אשר-יעשה כמעשיך וכנבורתך:

רש"י (כד) ה' אלהים - רחום בדין. אתה החלול להראות את-עבדך - פתח להיות עומד ומתפלל אע"פ שנגזרה גזרה;

ארני ה' - המלים קריאתן כפי' רש"י (כד) ה' אלהים - רחום בדין. בדין משמעו ישיבת בית דין, כסא דין ולזה מרמז ארני ה' - מונח רביע, כסא דין (ארבע רגליים) ועליו מוכרע העולם לשבט או לרחמים כהמשך פירוש רש"י משולב בהסבר ע"פ טעמי המקרא. ואת-נדך - טפחא ללא מרכא בתפקיד רבוי לא מוגבל, - זו ימינך שהיא פשוטה לכל באי עולם (ראה שם). התנקה - אתחנן מגביל היינו שאתה כובש ברחמים את מדת הדין בחזקה

אתה החלול להראות את-עבדך את-נדלך - פעמיים זקף בין שני קיסרים (כאן בין סלוק של פסוק קודם ובין אתחנן שבפסוק

(זה) כעין דבר החוזר, היקש, והוא היקשו של משה מדברי ה' בשמות כי תשא בחטא העגל

אמר לו (משה לקב"ה): ממך למדתי (מדברך היקשתי), שאמרת לי: (שמ' תשא לבג) ועתה הניחה לי; וכי תופס הייתי כך? אלא לפתוח פתח, שבי היה תלוי הדבר להתפלל עליהם (ראה ספ"ד כז). כמו כן הייתי סבור לעשות עכשיו.

רש"י אשר מי-אל וגו' - אינך דומה למלך בשר ודם, שיש לו יועצין וסונקתדיין הממחין בידו כשרוצה לעשות חסד ולעבור על

מדותיו. אתה - אין מי ימחה בדרך אם תמחול לי ותבטל גזרתך (ראה יל"ש תורה תתיד). ולפי פשוטו: אתה החלול להראות את-

עבדך - מלחמת סיוחן ועוג, כדכתיב "ראה החלתי תת לפניך" (דב' בלא); הראני מלחמת שלשים ואחד מלכים.

רש"י את-נדלך - זו מדת טובך, וכן הוא אומר (במ' שלח יד,ז; ראה ספ"ב קלד) ועתה ינדל-נא פח ארני.

את-נדלך - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, כעין בקשה כמו שבעבר נענית לתחנוני והעברת את גזרת

השמדת ישראל וגילית חסד לפרוע מהם בארבעים שנה כך עתה דחה ההיפרעות ממני משה. וכך פירש אור החיים (ג,כג) ואתחנן ...

אכן פרוש אומר בעת ההוא הוא זמן שנשבע ה' על דור המדבר שלא יראו את הארץ שאמר בפרשה שלמעלה וכללו למשה

בכלל שבועת הגזרה כמו שאמר (זל,א) גם-בי התאנף ה' בגללכם בעת ההיא התחנן לה' לבטל גזרתו ולהתיר השבועה וגו'

(זב' א,זל) גם-בי התאנף ה' בגללכם - (סלוק) פשטא מונח זקף-קטן טפחא ודין או פעולה אחריו לאמר גם-אתה לא-תבא שם:

כעין תבנית לימוד אלפניו ולאחריו. אפשר כי דברי אור החיים שמשנה נכלל בשבועת הגזרה אבל בפועל חי' עד אשר נגזר עליו במפורש,

מתאימים לתבנית הטעמים בקרא (זב' וא' ג,כג) ונתעבר ה' בי למענכם - קדמא מרכא פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת, שהיא כעין

לימוד לכתחילה ובפועל, כאן לפי אור החיים לכתחילה נכלל משה בשבועת הגזרה בגלל המרגלים בשנה השניה ליציאת מצרים. בפועל

נגזר עליו ע"י שהכה בסלע במקום לדבר אליו ולקדש שם שמים ברבים. וזה פירוש (זב' וא' ד,כא) נה' התאנף-פי על-דברכם - ע"פ רב"ע

ור' יוסף בכור שור על ההכאה בסלע כנאמר ב-(במ' חקת כ,ח),

דברים ואתחנן ד,ב: לא תספו על-הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו

לשמר את-מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם:

רש"י (ב) לא תספו - כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב, וחמש ציציות, וכן ולא תגרעו (ראה ספ"ד פב). ראה דברים

ראה יגא, לא תספ עליו - חמשה טוטפות בתפילין, וגו'

רבי יוסף בכור שור (ב) לא תספו - כי אם לא תספו, לא תגרעו; נראה כך: אם תוסיפו - חמש פרשיות, או חמשה מינין, או חמשה

גדילים, אז תוספת מביאה לגירעון. ונפקא מינה, שילקה על כל גירוע, ולא על כל תוספת; אבל אם צוה הקדוש ברוך הוא שבעה ימי

סוכה ותוסף שמיני, הכא אינו לוקה משום 'בל תוסיף', כי 'בל תגרע' ליכא, כדמפרש: מה שעשה עשוי; מפני הרב יודה בה רבי אליעזר

נוחו עדין [הגה"ה]. אבל אם תוסיפו -תגרעו, וכל המוסיף גורע' (ע"פ סנה' כט,א): שאם תעשה חמשה גדילים, אז תוספת וגרעת

ארבעה, שאינו כלום כל מה שעשיתה, שלא עשיתה כמצותה. וכן ארבע פרשיות שבתפילין וכן ארבע מינין שבלולב. אבל אם ישבת

שמונה ימים בסוכה, לא גרעת שבעה, שהרי לא בא השמיני עם שבעה, ומה שעשה עשוי. ומיהו לפי הפשט נראה גרוע, שנראה שלא

עשית השבעה לשם מצוה, שבלא מצוה אתה עושה כמו כן. ומיהו הקדוש ברוך הוא יודע לבות בני אדם וכוונתן.

רמב"ן (ב) לא תספו - כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשה מינין בלולב, חמש ציציות; וכן לא תגרעו; לשון רבנו שלמה. וכך אמרו

בספרי (ספ"ד פב): מנין שלא תוסיף על הלולב ועל הציצית? תלמוד לומר: לא תוסיפו; ומנין שאין פוחתים מהן? תלמוד לומר: לא

תגרעו; מנין שאם פתח לברך ברכת כהנים, לא יאמר: הואיל ופתחתי לברך, אומר ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם" (דב' ז,א), תלמוד

לומר "הדבר" (דב' יג,א) - אפילו דבר לא תוסף עליו. אבל לא באלה בלבד אמרו, אלא אף הישן בסוכה בשמיני ככונה לוקה, כמו

שמוזכר במסכת ראש השנה (כח,ב), וכן אם יעשה החג ששה עובר ב'לאו' הזה. ולפי דעת, אפילו בודא לעשות מצוה בפני עצמה,

כגון שעשה חג בחדש שבדא מלכו, כירבעם (ראה מ"א יב,לג), עובר בלאו. וכך אמרו (ראה מגילה יד,א) לענין מקרא מגלה: מאה

ושמונים נביאים עמדו להם לישראל ולא פחתו ולא הוסיפו על מה שכתוב בתורה אפילו אות אחת חוץ ממקרא מגילה; מאי דרוש?

וכו'. ובירושלמי (ראה מגילה א,ה [ע,ד]): שמונים וחמשה זקנים ומהם כמה נביאים היו מצטערים על הדבר. אמרו: כתוב "אלה

המצות אשר צוה ה' את משה" (וי' כז,לד) - אלו המצות שנצטוו מפי משה. כך אמר לנו משה, ואין נביא אחר עתיד לחדש דבר לכהן;

ומרדכי ואסתר רוצים לחדש לנו דבר? לא זוו משם נושאין ונותנין דבר, עד שהאיר הקדוש ברוך הוא עיניהם וכו' - הרי שהיתה

המצוה הזו אסורה להם; אם כן היא בכלל "לא תוסיף עליו" (דב' יג,א), אלא שלא למדנו ל'מוסיף' על פי נביא אלא מן הכתוב,

שאמר "אלה המצות" - אין נביא רשאי לחדש בו דבר מעתה. ומה שתקנו חכמים משום גדר, כגון שניות לעריות וכיוצא בהן, זו היא

מצוה מן התורה; ובלבד שידע שהם משום הגדר הזה, ואינן מפי הקדוש ברוך הוא בתורה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצותי האמתיים תהליך ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשקפה**: **תאנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – **מונה** – **רבי**; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = **מאריך**, **רבי**; **דוקא** – **מצרף**; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרקא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשוט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקרי** – כד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רבי** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4 ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף: השלישי: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרישיא** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה, שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה, שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם/אחר/בתושבע"פ.

רלב"ג (ב) ל'א תספוי על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם וגו' - הזהיר בזה המקום שלא להוסיף דבר על מצות התורה ושלא לגרוע מהם, כדי שישמרו מצות התורה בכללם. ולזה הוא מבואר, שההוספה במצות שיהיה תכליתה לשמור מצות התורה - לא נמנעה (וזה דרך חיזוק לקיום המצוה), וההוספה שתכליתה אינה לשמור מצות התורה - נמנעה; וכן הדין בגרעון. משל ההוספה שאינה לשמור מצות התורה אך להפך: כי התורה התיירה בעילת יפת תואר אשר ישפנה במלחמה בתנאים שנוכרו בפרשת 'כי תצא' (ראה דב' כא, יא-יג); ואם יוסיפו על זאת המצוה ויעשו זה הדין ביפת תואר שלא ישפנה במלחמה, הנה זאת ההוספה היא כנגד כונת התורה; וכן אם לוקחו על ארבעה מינין שבלולב מין או מינים אחרים, כי בזה תפסד כונת התורה. וכן אם חדשו מצוה יש בה קצת הריסה לכוננת התורה. משל ההוספה שהיא לשמור כונת התורה: הגדרים שהוסיפו חכמים על מצות התורה, כמו אמירה לגוי בשבת שהיא שבות (ראה שבת קנא), ושלא להכין ביום טוב להאכיל את הגוים, ומה שידמה לזה. ויש שם גם כן קצת מצות מדרבנן כמו נר חנוכה וקריאת מגלה; והכונה בזה - ההמשך לכוננת התורה, שהשתדלה במקומות רבים לפרסם הנסים, להוסיף אמונה בשם יתעלה. משל הגרעון שאינו לשמור כונת התורה: כאלו תאמר שגרעו ממצות יבום וחליצה (ראה דב' כה, ה-ו) מצות חליצה, ויתקנו, שאם לא יחפוץ ליבם תהיה אשת המת מותרת לאחר בלא חליצה, או שיגרעו כל זאת המצוה בכללה. והנה ירבו המשלים על זה. משל הגרעון שהוא לשמור כונת התורה: אם יתקנו שתהיה מצות חליצה קודמת למצות ייבום, מפני ראותם שכונת הייבום אינה לשם שמים במייבמין; או אם יתקנו שיהיה אסור לבא על יפת תואר קודם שנתגיירה. והוא מבואר, שלא יוכלו לגרוע מצוה בכללה לשמור כונת התורה. ולפי שהוא אפשר שיחשוב חושב שכבר תשלם כונת התורה בזולת המצות התלויות בארץ אחר שאינן נוהגות בכל מושבות, והתורה - ראוי שתהיה שלמת התועלת למקיימים אותה באיזה מקום שיהיו, הוסיף להזהיר על דבר המצות ההם באמרו: "ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צונו ה' אלהי לעשות כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה" (להלן, ה), והם הקרבנות והטמאות והטהרות ומתנות כהונה וליה.

טט - **ל'א תספוי** - מונח רביע, נראה להסביר כי התוכן והתבנית מונח רביע היא דוגמא לכל מצוות התורה. הרביע מרמז על מצוות שבהן המספר ארבע הוא בסיס המצווה. המונח מרמז על התוספת הגורעת המצוה לגמרי. **ולא תגרעו** - מרכא טפחא, יתור לרבות כפירש **רבי יוסף בכור שור** שילקה על כל גירוע, ולא על כל תוספת **ממנו** - אתנה מגביל העבירה בשנוי למעשה בכוונה, אפשר להסביר כי כאשר משנה במצוה עם כוונה כדוגמא שהביר **רמב"ן** הישן בסוכה **בשמיני בכונה לוקה**, ועוד תוספת אסורה זה על הכתוב, אבל שלא על הכתוב וגם מפני גדר יהיה מותר, כמביא **רמב"ן** ההתלבטות שהייתה לחכמים ולנביאים בענין הנהגת פורים ומקרא מגילה, האם זה בבחינת לא תוסיפו. ומסכם אלא שלא למדנו ל'מוסיף' על פי נביא אלא **מן הכתוב**, שאמר "אלה המצוות" - אין נביא רשאי לחדש בו דבר מעתה. ומה שתקנו חכמים משום גדר, כגון שניות לעריות וכיוצא בהן, זו היא מצוה מן התורה; **ובלבד שידע שהם משום הגדר הזה**, ואינן מפי הקדוש ברוך הוא בתורה.

דברים ואתחנן ד,ו: ושמרתם ועשיתם
כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים
אשר ישמעו את כל-החקים האלה ואמרו רק עם-הכם ונבון הגוי הגדול הזה:
ושמרתם ועשיתם – זרקא סגול, בתפקיד מוסיף מן הענין על הענין, על בסיס פ' **רש"י** ו-**שפת"ח** - ששמירה היא למוד ועשייה היא קיום ... היינו שע"י לימוד מוסיף עשיה של גדרות שמירה והידורים על העשייה מדאורייתא.

דברים ואתחנן ד,ט:
רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן-תשפח את-הך בדרים אשר-ראו עיניך ופן-יסורו מלבבך כל ימי חגיך
והודעתם לבניך ולבני בניך:
רש"י ... ותעשום על אמתתם תחשבו חכמים ... ואם תעוותו אותם מתוך שכחה תחשבו שוטים, טט - דרש לחכמים ושוטים ואין זה בפסוק זה אלא **בפסוק ו'**
רק - פזר **השמר לך** – מונח תלישא-קטנה, כעין שני תפקידי תלישא, אחד מהם עשוי לרמז לפי **כלי יקר** - שכיחת משנתו, הפרש בין שכח לזכר - **ק'א חזרות שלא ישכח תלמודו**

דברים ואתחנן ז,כה – כו: [כה] **כי-תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת פל ועשיתם הרע בעיני יהוה-אלהיך להכעיסו:**
[כן] **העידתי בכם היום את-השמים ואת-הארץ כי-אבד האבדון מהר**
מעל הארץ אשר אתם עברים את-הנהרן שמה לרשתה
לא-תאריכון ימים עליה כי השמר תשמדון:
רש"י (כה) **ונושנתם** - רמז להם שיגלו ממנה לסוף שמונה מאות וחמשים ושתיים שנה כמנין **ונושנתם**. והוא הקדים והגלם לסוף שמונה מאות וחמשים, והקדים שתי שנים **ונושנתם**, כדי שלא יתקיים בהם "כי אבד תאבדון" (**להלן, כו**); וזהו שנאמר: "וישקוד יי' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יי' אלהינו" (**דנ' ט, ז**) - צדקה עשה עמנו שמהר להביאה שתי שנים לפני זמנה (ראה **ג'טין פחא**).
[כן] **העידתי** – תלישא-קטנה, ענין של שיעור בענין של מידרוג בעונשים,
שיעור בדרך רמז שבזכות שם המיוחד א-ה-ו-ה הכתוב פעמים בראשי התבות הבאות **בכם היום את-השמים ואת-הארץ**
היום את' השמים ואת' ובהמשך את' השמים ואת' הארץ והוא שם של רחמים וקפיצת הדרך וקפיצת האדם, תוקדם גלותם בשתי שנים ותהיה ברחמים ולא אבד תאבדון
טט ע"פ רש"י: (כה) **ונושנתם** - רמז להם שיגלו ממנה לסוף שמונה מאות וחמשים ושתיים שנה כמנין **ונושנתם**. והוא הקדים ע"י **אבד תאבדון מהר** – מונח זרקא סגול, מוסיף במהר היינו מקדים בזמן, או מחסיר מזמן "ונושנתם" גי' שמונה מאות חמשים ושתיים, שתי שנים שמוצגות ע"י "אבד תאבדון" מונח זרקא, כדי שלא יתקיים בהם "כי אבד תאבדון" (טט – מהר) "ולכן **לא-תאריכון ימים עליה** כזמן גי' "ונושנתם" כי אם **תאריכון ימים עליה** שמונה מאות חמשים ושתיים שנה לכניסתם לארץ-ישראל **כי אז השמר תשמדון**, וצדקה עשה עמנו שמהר והקדים להביא הגלות שתי שנים לפני זמנה.
לא-תאריכון ימים עליה - מהפך פשטא זקא-קטן – מוציא מקרא מפשוטו היינו רבוי מלוא 852 שנה ומודיעם שצדקה יעשה עמם ויגלם שתי שנים קודם לכן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג; תפצית ההשערה: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא - שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישייה: קדמא - סדר קדימות; אולא = ארש = גרשיאם - יוצא מהענין; קדמא ואלא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שטור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = אלשא - דרוש בפסוק ולפניו שטור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 דברים אתחנן ג,כג

דברים ואתחנן ג,כו:

וַיַּעֲבֹר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב-לֵךְ אֶל-תּוֹסֵף דָּבָר אֵלַי עוֹד בְּדָבָר הַזֶּה:
רש"י (כו) וַיַּעֲבֹר ה' - נתמלא חמה (ראה ספ"ב קלה). **לְמַעַנְכֶם -** (ג"א בשבילכם), אתם גרמתם לי; וכן הוא אומר **וַיִּקְצִיפוּ עַל-מִי מְרִיבָה וַנִּרְעַע לְמֹשֶׁה בְּעֵבְרֹכֶם:** (תה' קו,לב; ראה ספ"ב קלד). **רַב לֵךְ -** שלא יאמרו: הרב כמה קשה, והתלמיד כמה סרבן (ראה סוטה יג,ב). דבר אחר: **רַב-לֵךְ -** הרבה מזה שמור לך: **רַב טוֹב הַצִּפּוֹן** (ראה ספ"ב קלה).

וַיַּעֲבֹר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם - קדמא מרכא פשטא מונח זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל. **לְמַעַנְכֶם -** מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל נאמר באחד וכל על הכל.

נסביר תבנית הטעמים של מלת **לְמַעַנְכֶם -** מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל נאמר באחד וכל על הכל. המאורע במי מריבת קדש המתואר ב-(במ' חקת כב, יג) (ע"פ ראב"ע תה' קו,לב) בשנה הארבעים במדבר, שבו משה לא הבלוג על קטנות האמונה של העם בה' כפי' ר' מנחם המאירי (תה' קו,לב). **כי המרו את רוחו -** רוצה לומר, שהכעיסו רוחו של הקדוש ברוך הוא, והרד"ק (תה' קו,לב) פי' ומרדו רוח משה בדחיקם אותו, ולכן פנה אליהם בכעס "שמעו נא המורים" והיה ראוי שלא יצא הדבר מפיו (ראב"ע תה' קו,לב) וכעסו גרם לו להכות בצור במקום לדבר אליו, מעיד על הרבה אירועים במדבר של קטנות אמונה בה', ושכחולם משה הבלוג ולימד זכות על העם. וכאן לא הבלוג ונענש במניעת כניסתו לארץ-ישראל.

מכאן נבוא להסביר **וַיַּעֲבֹר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם -** קדמא מרכא פשטא מונח זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל. **לְמַעַנְכֶם** לכתחילה העם היה אמור להיענש על כל בטוי של קטנות אמונה בה', אלא **בפועל** משה לימד זכות עליהם והצילם ממידת הדין.

ועוד יש לומר כי **לְמַעַנְכֶם** כבר במצרים (שמ' וארא ו,א) ה' רמז למשה כנאמר ב-**פסיקתא זוטרתיא (לקח טוב) שמות פרשת שמות - וארא פ"ו א**) ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה. א"ל הקדוש ברוך הוא אתה אמרת והצל לא הצלת בחיך אתה תראה במפלת פרעה ולא תראה במפלת שלשים ואחד מלכים, **ובפועל** יצאה הגזרה בעקבות מי מריבת קדש.

דברים ואתחנן ג,כה:

אֶעֱבְרָה-נָא וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַהַר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבֵּנוּ:

בבלי עבודה זרה ז,ב

דתניא, ר' אליעזר אומר: שואל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל, שנאמר: (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו וגו', אין שיחה אלא תפלה, שנאמר: + בראשית כד + ויצא יצחק לשוח בשדה; ר' יהושע אומר: יתפלל ואח"כ ישאל צרכיו, שנאמר: + תהלים קמב + אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אני. ור"א נמי הכתיב: אשפוך לפניו שיחי! הכי קאמר: אשפוך לפניו שיחי בזמן שצרתי לפניו אני. ור' יהושע נמי הכתיב: תפלה לעני כי יעטוף! הכי קאמר: אימתי תפלה לעני? בזמן שלפני ה' ישפוך שיחו. מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי, במאי קמיפלגי? כדרד"ש ר' שמלאי, [דרד"ש ר' שמלאי:] לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל, מנלן? ממשא רבינו, דכתיב: **(דב' וא' ג,כד) אֶרְדֵּי הוּא אֶתְהּ תַחֲלוּתָ לְתַרְעוּת אֶת-עֲבָרְךָ אֶת-נִדְרֶךָ וְאֶת-יַרְדֵּי הַחֲזָקָה,** וכתיב בתריה: **(דב' וא' ג,כח) אֶעֱבְרָה-נָא וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה;** **(ע"ז ז,ב),** רבי יהושע סבר: ילפינן ממשא, ור"א סבר: לא ילפינן ממשא, שאני משה דרב גובריה. וחכ"א: לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. (אמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה: שואל אדם צרכיו בשומע תפלה).

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב, אף על פי שאמרו: שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה - אומר. א"ר חייא בר אשי אמר רב, אף על פי שאמרו: שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, אם יש לו חולה בתוך ביתו - אומר בברכת חולים, ואם צריך לפרנסה - אומר בברכת השנים. אמר ר' יהושע בן לוי, אף על פי שאמרו: שואל אדם צרכיו בשומע תפלה, אבל אם בא לומר אחר תפלתו, אפילו כסדר יוה"כ - אומר.

רש"י ע"ז ז,ב, יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא - שלש ברכות ראשונות אבות גבורות וקדושת השם שאין בהן תפלה אלא שבח ואח"כ בשאר ברכות יש דברי תחנון ותפלה.

רש"י ע"ז ח,א, ר' יהושע סבר ילפינן ממשא - להסדיר שבח תחלה הלכך יתפלל י"ח תחלה דאיכא שבח בתחלתן.

דרב גובריה - (משה) גדולת מעשיו וחכמתו רבה ונאה לו לשבח ולהעדיף בשבחו של מלך מלכי המלכים אבל איניש בעלמא מיחזי כיוהרא.

אֶעֱבְרָה-נָא - רביע, נשלב ההסבר בפ"י **רש"י ע"ז ז,ב, יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא -** (נוהגים כמשה רבנו) שלש ברכות

ראשונות אבות גבורות וקדושת השם שאין בהן תפלה אלא שבח (כדרש ר' שמלאי בבבלי ע"ז ז,ב), ואח"כ בשאר ברכות יש דברי תחנון ותפלה (החל מהברכה הרביעית עובר, מלשון **אֶעֱבְרָה-נָא** ושואל אדם צרכיו בברכות שונות לפי הענין ובשומע תפלה ובסוף תפלת י"ח).

וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה - פשטא מונח זקף-קטן, זקף קטן בתפקיד שתיים, אפשר כפי' **כלי יקר בראשית לך לך יגזי** ועל קניית **שני מיני שלימות** אלו אמר משה **אֶעֱבְרָה-נָא וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה.** כי באמרו אעברה נא ביקש על קניית סתם חלק בארץ אשר לזה צריך העברה ממש כדרך שנאמר קום התהלך בארץ. ובאמרו ואראה את הארץ ביקש על קניית השלימות הרוחני הנקנה בראייה לבד. וכנגד מה שנאמר כאן מן המקום אשר אתה שם דהיינו בית אל מקום המקדש אמר להלן החר הטוב הזה והלבנון:

דברים ואתחנן ז,ט - י: (בהפניית בעל חיצ"י כהן, כולל נתיבות צבי)

[ט] וְלֹא הִשְׁמַר לָךְ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-רָאוּ עֵינֶיךָ וּפְנֵי-יָסוּרוֹ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלְבָנֵי בְנֵיךָ: [י] יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּהַרְבֵּ בְּאָמַר יְהוָה אֵלַי תִּקְהַל-לִי אֶת-הַעָם וְאֲשַׁמְעַם אֶת-דְּבָרֵי אֲשֶׁר לִלְמַדוֹן לְרַגְעָה אֹתִי כֹל-הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם תַּיִם עַל-הָאָדָמָה וְאֶת-בְּנֵיהֶם יִלְמְדוּן:

בבלי ברכות כא,ב, כא, א: ריב"ל דורש שתי דרשות אחת ללימוד תורה אחרי טבילת עזרא, אחת שהמלמד את בניו תורה הוא כמו שעמד בסני

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תשפ"ב: **תמצית ההשערה**: **אתנת**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מקרה פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף: השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיא** – יוצא מהענין; **קדמא וואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושב"ע"פ.

השְׁמֵר לָךְ – מונח טרסא, אפשר כי אלו שיעורי טבילת עזרא לבריאי 40 סאה במקוה, לחולה המרומוז ב- **וְשִׁמְרָה נִפְשְׁךָ** ב-9 קבין שאובין. ההגבלה בלימוד תורה לעצמו ולבנים ולאחרים עשויה להיות רמוזה במרכא סלוק של **וְלִבְנֵי בְנֵיךָ** – מרכא מרבה המוגבלויות המרומוזות בסלוק.

אֶלְהֵיךָ בַחֲרֵב – זרקא סגול, מוסף מהענין של מעמד מתן תורה אל המלמד שזה כעין מעמד מתן תורה בהר סיני, ומיוף עליו כל הדורות שיצאו מהלומד ממנו.

מדרש אנדה (בובר) דברים פרתת ואתחנן (ז' ט, ז) **לָךְ**. אם אתה שומר דברי תורה, הקדוש ברוך הוא ישמור נפשך, ואם לאו אין הקדוש ברוך הוא שומר נפשך: והודעתם לבניך. וכתוב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך, ללמדך שכל המלמד את בנו תורה, מעלה עליו הקדוש ברוך הוא כאלו הוא קיבלה מידו מהר סיני:

[ט] לָךְ – פזר למקום אחר (א) **בבלי שבועות לו,א** והמקלל עצמו וחבירו כו'. אמר רבי ינאי: ודברי הכל. עצמו, דכתיב: **(ז' ט, ז) לָךְ** **השְׁמֵר לָךְ** ו**שְׁמֵר נַפְשְׁךָ מֵאֵר**, כדרכי אבין אמר רבי אילעא, דאמר: כל מקום שנאמר השמר פן ואל - אינו אלא לא תעשה. וחבירו, דכתיב: **(י' קד"ט) לא תקלל חרש**.

פזר למקום אחר (ב) **ילקוט שמעוני תורה פרתת ואתחנן רמז תתנה** **(ז' ט, ז) לָךְ** **השְׁמֵר לָךְ**, אמר ר"ל כל השוכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו שנאמר **לָךְ** **השְׁמֵר לָךְ** ו**שְׁמֵר נַפְשְׁךָ מֵאֵר** **פְּנֵי-תְשֻׁכָּה אֶת-הַדְּבָרִים**, וכדרכי אבין א"ר אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, רבינא אמר עובר בשני לאוין השמר ופן, רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשלשה לאוין השמר לך, ושומר נפשך, ופן תשכח, יכול אפילו מחמת אונסו, תלמוד לומר ופן יסורו מלבבך במסרים בלבו הכתוב מדבר,

ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) עשין עשה א אבל לק"מ דמלבד די"ל דקושטא דמילתא קאמר דל"א אר"א מקרא דרק השמר לך גופי' שמעינן לאו במקלל עצמו. בלאו הכי י"ל דנקט הך טעמא משום דאית ב"י נפקותא לדינא לענין לחיובי ב"י שתיים אם היתרו בו משום לא תשא ומשום רק השמר לך. וכההיא דירושלמי סופ"ג דשבועות שהבאתי לעיל עיין שם: **יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף יז עמוד ב** בית המרחץ לרחוץ בו לכבוד שבתות וימים טובים ולא עוד אלא שיש בו רפואה לגוף וחיבב אדם להשתדל ברפואת עצמו כדי שיוכל לעסוק בתורה ובמצוות ולעסוק בעבודת בוראו דכתיב **לָךְ** **השְׁמֵר לָךְ** ושומר נפשך וגו'. ובית הכסא דצורך כל אדם הוא כדי שלא יצטרך להתרחק חוץ לעיר ויבא לידי סכנת חולי או לידי סכנת ליסטים. (המהרש"א כתב שכתוב זה הוא בשמירה רוחנית ולא שמירת הגוף (לעיל תורה תמימה הערה טז)), אבל יד רמ"ה לומד שזה גם שמירת הגוף)

דברים ואתחנן ד,לב:

כִּי שָׁאַל-נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר-הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמַן-הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים וְאָדָם עַל-הָאָרֶץ וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם

הַגְּהִיזָה בְּדַבְרֵי הַגְּדוֹל' תְּהֵא אֹו הַנְּשַׁמַּע כְּמָהוּ:

רש"י (לב) **לְיָמִים רִאשֹׁנִים** - על ימים ראשונים. **וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם** - וגם שאל לכל הברואים אשר מקצה אל קצה, זהו פשוטו. ומדרשו (ראה סנה' לח,ב): מלמד על קומתו של אדם שהיתה מן הארץ עד השמים, והוא השיעור עצמו אשר מקצה אל קצה. **שפת"ח** רצונו לומר אף על פי דבקרא משמע מתחלת עולם עד סוף עולם בארכו כדכתיב **(ז' וא' ד,לב) וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם** וגם על כרחך משמע שמהארץ עד השמים היתה קומתו כדכתיב **עַל הָאָרֶץ וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם** הא כיצד? אלא והוא השיעור כו' כלומר הכל שיעור אחד הוא שמקיף השמים היינו גלגל השמים הוא קצה אחד ומרכז השמים שהיא הארץ הוא קצה האחר והיינו מן השמים אל הארץ וחד שיעור הוא והוי כאלו אמר **מְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם** פירושו מן השמים ועד הארץ ולפי זה מן הארץ עד לרקיע נקרא על הארץ **וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם** ונקרא גם כן **וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם** ונקרא גם כן מסוף העולם ועד סופו ואין הבדל ביניהם רק בקריאת השם:

בבלי חגיגה יא,ב ולא במעשה בראשית בשנים מנא הני מילי? דתנו רבנן: **(דברים ד')** כי שאל נא לימים ראשנים - יחיד שואל, ואין שנים שואלין. יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם - תלמוד לומר **(דברים ד')** למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ. יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית - תלמוד לומר לימים ראשנים אשר היו לפניך. יכול ישאל אדם מה למעלה ומה למטה, מה לפניו ומה לאחור - תלמוד לומר **(דברים ד')** ולמקצה השמים ועד קצה השמים - מלמקצה השמים ועד קצה השמים אתה שואל, ואין אתה שואל מה למעלה מה למטה, מה לפניו ומה לאחור.

כִּי שָׁאַל-נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר-הָיוּ לְפָנֶיךָ – פרט וכלל ופרט בתראה המרכב מפרטים אחדים. הפרט הראשון מציין רשות או אף חובה? יחיד לשאול **כִּי שָׁאַל-נָא** בלי לציין מדוע נתינת הרשות שהרי בד"כ כל יום האדם שואל שאלות, הכלל **לְיָמִים רִאשֹׁנִים** מגלה התחום הבעייתי שבו צריך בירור המותר והאסור לשאלה, הפרט בתראה מציין השאלות המותרות, ומתוך כך נגלמד מה אסור לשאול הפרט בתראה הראשון **אֲשֶׁר-הָיוּ לְפָנֶיךָ** – מונח רביעי, ענין של לפחות ארבע, כאן חמשה ימי בראשית קודם לבריאת האדם ביום הששי וזה מתואם עם לשון הגמרא יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית - תלמוד לומר לימים ראשנים אשר היו לפניך.. הפרט בתראה השני **לְמַן-הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים וְאָדָם עַל-הָאָרֶץ וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם** מרכב מפרט, כלל הצריך לפרט, פרט בתראה.

הפרט הראשון **לְמַן-הַיּוֹם אֲשֶׁר**, הכלל הצריך לפרט **בָּרָא אֱלֹהִים וְאָדָם עַל-הָאָרֶץ**, הפרט בתראה עונה מה מותר ומכלל הן אתה שומע לאו, **וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם** אתה שואל, ואין אתה שואל מה למעלה מה למטה, מה לפניו ומה לאחור. תבנית הטעמים **וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם** מרכא טפחא היא יתור לרבות המורחב ע"י המלים **וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם** מה אתה שואל, אבל תבנית הטעמים של **וְעַד-קִצְחַה הַשָּׁמַיִם** מונח אתנה מרבה את מגבלות מה אין אתה שואל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצותך האמנתי - תהלים ק"ט, ט; וטעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; תמצית ההשערה: אתנת, לוקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא - שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מפרק-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק-ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף: השלישייה; קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש - גרשי'ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחרים בתושב"ע פ.

1.4 דברים אתחנן ג,כג

דברים ואתחנן ד,ט:

רַק הַשֶּׁמֶר לְךָ וְשֹׁמֵר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-רָצוּ עֵינֶיךָ וּפֶן-יִסּוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יַמֵּי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבִנְיָךָ וּלְבְנֵי בְנֵיךָ:

דברים ואתחנן ד,י: יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב באמר ה' אלי הקהל לי את-העם ואשמעם את-דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל-הימים אשר הם חיים על-הארמה ואת-בניהם ילמדון:

פירוש על זכירת הר סיני (מקראות גדולות מ"ה מפרשים) (דב' וא' ד,ט) והודעתם לבניך ולבני בניך (דב' וא' ד,י) יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב.

הנה ידוע כי שרש עבודת ה' היא הענוה. ושורש המינות היא הגאווה. אם האדם יהיה עניו בטוח הוא שיעבד את ה' בכל השלמות שיהיה באפשרו, ואם יתגאה בטח יכשל ויחטא. והנה האדם ילמוד מידת הענוה מהקב"ה שזעב כל ההרים הגבוהים ונתן התורה על הר סיני (טט - הר עניו) ועזב כל הצדיקים כמו אבות הקדושים ונתן התורה ע"י משה שהיה עניו מכל האדם. ... על כן אמר משה לישראל (דב' וא' ד,ט) והודעתם לבניך ולבני בניך, שני דברים: (א) שיזכרו (דב' וא' ד,י) יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב בהר סיני דייקא, בהר השפל מכל ההרים; (ב) באמר ה' אלי הקהל לי את-העם, אלי דייקא מחמת ענותנותי, ומזה (דב' וא' ד,י) אשר ילמדון ליראה אתי כל-הימים אשר הם חיים על-הארמה אם יקנו לעצמם מדת הענוה יהיו בטוחים שייראו את ה' כל ימי חייהם.

(דב' וא' ד,י) אשר עמדת - קדמא ואולא, נקוט בידך כעין כלל מלמד בעבודת ה'.

(דב' וא' ד,י) לפני - קדמא, בתפקיד תחילה, תחילת שרש עבודת ה' היא הענוה, אשר תלמדנו מה' עצמו.

תבנית הטעמים של (דב' וא' ד,י) ה' אלהיך בחרב - מונח זרקא סגול, כאשר טעם מונח מלמד על כעין רבוי לימודים בתבנית הטעמים זרקא סגול. (דב' וא' ד,י) אלהיך בחרב - זרקא סגול, מוסף מהענין של מעמד מתן תורה אל המלמד שזה כעין מעמד מתן תורה בהר סיני, ומוסיף עליו כל הדורות שיצאו מהלומד ממנו. (א) סדרה אחת בתפקיד גריעה מהגאווה של ההרים, שהקב"ה עזב כל ההרים הגבוהים ונתן התורה על הר סיני (טט - הר עניו) (ב) סדרה אחת בתפקיד גריעה מהגאווה של בני אדם, שהקב"ה עזב כל הצדיקים כמו (טט - אפילו) אבות הקדושים ונתן התורה ע"י משה שהיה עניו מכל האדם.

אפשר לומר זאת גם כגריעה מן הגאווה כעבודת משה רבנו על עצמו כמתואר ב-[אור שמח הלכות תשובה פרק ה] ... כי לזהרת חומרויותי ובהירת גשמו אשר נתהפך לרוחני, ונעלה יותר מכל הנבראים, והיה רואה תמונת כבוד ד' פנים אל פנים,

דברים ואתחנן ד,יא: ותקרבון ותעמדון תחת ה' וה'ר בער באש עד-לב השמים חשך ענן וערפל:

בער באש עד-לב השמים - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שנים, ללמד על שתי דרשות בכתוב, אחת כפשט הכתוב ואחת הנדרשת מהמלים **וה'ר בער באש** - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל, כי הקב"ה הביא שלוש מדרגות של צמצום להקל על עם ישראל לעמוד במתן תורה ולא יתבטל מהמציאות. כפי' **ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק במדבר לחג השבועות ... ואיתא ב-זוה"ק** (ה"ב פ"א עמ' א') תלת חשוכא הוי חשך ענן וערפל וההוא קול השופר הוי נפיק פנימאה מכולא. והענין בזה כי בהתחלת התגלות קודם מתן תורה נאמר ויהי קולות היינו ראשית הרעש בלב האדם להתדבק בו יתברך. ואחרי זה בא הברקים היינו שזכו להבהקת התגלות אורו יתברך. אולם כי נאמר (שמ' תשא לג,כ) **כי לא-יראני האדם וחי:**

וכדי שלא יתבטלו במציאות על ידי התגלות אורו יתברך הוצרך להיות צמצום והיינו הענין כבוד וגו' שעל ידי זה יוכל להיות נתפס האור בהמקבל שלא יתבטל במציאות. ובצמצום הזה יש כמה מדרגות כני' חשך ענן וערפל חושך הוא הצמצום היותר גדול והיינו הענין שהוא שכותש על ממשות. וענין הוא קלוש יותר. והרפל הוא הצמצום הקלוש עוד יותר. ולזה נאמר אצל משה רבינו ע"ה (שמ' יתרו כ"ח) **ומשה נגש אל-ה'רפל כי הגם שמשה רבינו ע"ה היה לו התגלות גדולה מאד כמו שנאמר (במ' בהעל' יב,ח) ה'ה אל-ה' אדבר-בו** אמנם מפני שהיה נפשו וגופו מוזכך מאד יותר מכל האדם לכן היה די לפניו בצמצום קלוש כהרפל שיהיה נתפס בו אורו יתברך הרב ועם כל זה לא יתבטל במציאות. אבל בישראל אפילו על ראשית הבהקת הברק היה נצרך להרפל לצמצום הענין כבוד כני'. פירוש דומה הביא אור החיים על (שמ' יתרו יט,ט) **(ויאמר ה' אל-משה הנה אנכי בא אליך בענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם-בן יאמינו לעולמך)**

דברים ואתחנן ד,יב: וינדבר ה' אליכם מתוך האש קול דברים אתם שמעים ותמונה אינכם ראים וזולתי קול:

וינדבר ה' אליכם - דרגא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא, שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה, כאן שהדיבור היה נשמע מכל הכיוונים אבל **וינדבר -** דרגא מקשר בין (דב' וא' ד,יא) **וה'ר בער באש** ובין (דב' וא' ד,יב) **מתוך האש** שלא מאש אחרת, הכל היה דיבור אחד מההר.

דברים ואתחנן ד,טז - יח: [טז] פן-תשחתון ועשיתם לכם פסל תמונת פל-סמל תמונת זכר או נקבה:

[יז] תבנית פל-בהמה אשר בארץ תבנית פל-צפור כנף אשר תעוף בשמים: [יח] תבנית פל-רמש בארמה תבנית פל-דגה אשר-במים מתחת לארץ:

מלבי"ם דברים ד, (טז - יח) פן-תשחתון, פ"י תשחיתו את נפשותיכם ועשיתם לכם פסל תמונת פל-סמל, פסל הוא צורה בולטת ותמונה הוא צורה שוקעת כמ"ש בפ' יתרו (כ ד') ר"ל (טט - שלא יעשו) לא פסל ולא תמונה של כל סמל, ומבואר אצלי בפ"י מלכים ב' (מל' ב כ"א), על (דח'ב לג,י) שסמל הוא צורה בעלת ד' פנים, כמ"ש חז"ל שמנשה עשה סמל צורה בעלת ד' פנים, כי המרכבה שנראה לנביאים הוא בעלת ד' פנים אדם ארי שור נשר, שכולם מולכים מצד הקדושה, ונגד זה הסט"א שהוא הסמל (ר"ל צד השמאל) י"ל מרכבה בעלת ד' פנים מן הברואים הנמוכים שהוא החי והמעופף והרומש והשוחה בהמה ועוף ורמש ודגה מן הגרועים והמשוקצים שבהם. והר"א ועקדת יצחק (בעלי הספרים בשות אלו) פ"י שרמזו אל כל מיני הצורות והתמונות אשר הניחו הוברי שמים, אמרו שיש שם תמונת מאזנים או קשת או צורת עיר או נהר או ספינות, ואמרו שיש מזלות שמחציתן זכר ומחציתן נקבה עז"א **תבנית זכר או נקבה,** וכן אמרו שיש צורת איש מזוין ואיש לוחם ואשה שי"ל (שיש לה) בעל ושאיין לה בעל, ונגד מ"ש [יז] **תבנית פל-בהמה** זכרו צורת טלה שור ארי' וגדי והכלב הגדול והכלב הקטן, ונגד מ"ש **תבנית פל-צפור** כנף אמרו הנשר הגדול והקטן והמעופף והנופל וצורת תרנגולת, ונגד [יח] **תבנית פל-רמש בארמה** אמרו שם בצורת סרטן ועקרב, ונגד **תבנית פל-דגה** אמרו במזל דגים ולויתן נחש בריח והיא התלי, ר"ל שלא תטעה בכל אלו התבניות שהניחו הוברי שמים במלאכתם:

ב"ה טוב טעם ודעת מדעית ומדעית (ל"כ במצוות האמתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והחזרה כבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתגן, סלוק = סוף-ספוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרשא** - שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקח** - כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשריות; **פסק** - דבור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** - מוסף מהענין על גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקח-קטן** - 2; **זקח-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** ... זקח-קטן ... זקח-גדול ... חכמי פסוק - היקף: השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = גרשיים - יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעות, מחיצה, עקירה, שגגה, שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעות, מחיצה, עקירה, שגגה, שכהה; **פוז** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ואמר שיש מזלות שמחציתן זכר ומחציתן נקבה עז"א **תבנית זכר או נקבה**, טפחה כפותחת טפח לאפיין את **תבנית זכר** מהכתוב אחריה **או נקבה** וזה מתפרש כמין אנדרוגינוס מחצית זכר ומחצית נקבה
פּל-צפּוּר - מקף כרב-מצב (א) עוף טהור (ב) עוף טמא (השווה לוי' מצ' יד שתי צפרים)

תבנית פל-דגה - מקף כרב-מצב (א) דג טהור (ב) דג טמא אמרו במזל דגים ולויתן נחש בריח והיא התלי

ראה **מלכים ב כא, ז: וַיִּשְׁמַע אֶת-פֶּסֶל הָאֲשֶׁרָה אֲשֶׁר עָשָׂה**

בְּיַת אֲשֶׁר אָמַר ה' אֶל-דָּוִד וְאֶל-שְׁלֹמֹה בְנָו בְּיַת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי מִכָּל יִשְׂרָאֵל אֲשִׁים אֶת-שְׁמִי לְעוֹלָם:

דברים ואתחנן ד, כז: [כז] והפיץ ה' אתכם בעמים ונשארם מתי מספר בנז"ל אשר ינהג ה' אתכם שמה:

מספר בנז"ל - זקח-קטן זקח-גדול, מרמז על כעין גלוי בתורת הנסתר ע"י שנעשה ג' המלים המוטעמות והיא 380 + 61 = 441, ואן נעשה הפרש בין ג' הטעמים זקח-קטן זקח-גדול העולה 576 ובין ג' המלים: 441 - 576 = 135
441 עולה תלו"ה, כגון שביציאה לגלות הקב"י מלווה את בני ישראל.

ע"פ אוצר הגיל של הרב י"ר פאלוך 441 עולה אמ"ת, חותם ה' בכל הבריאה ונמצא בראשי תיבות וסופי תיבות רבים בתנ"ך.

אמ"ת - בנושא הפסוק שפעולת ה' בהגליה היא פעולת אמ"ת ובעת ובעונה אחת היא אחי"ה פעמים אחי"ה (אורחות צדיקים אמת אמרי אמת שיחות בראשית) (וכתבי המורה"ן מברסלב על חנוכה), שם אחי"ה מלמד על רחמים פשוטים וכאן צירוף של אחי"ה פעם רחמים פשוטים כפול אחי"ה פעם רחמים פשוטים בגלל קושי הגלות.

441 עולה גם בשורת גאול"ה שלימ"ה (עם האותיות ע"ה). טט - 441 עולה משי"ח (עם שם) א"מ (ועם שם) מ"ב ההפרש 135 עולה מצ"ה המרמזת על גאולה בפסה, וכן חיי"ם טובי"ם

דברים ואתחנן ד, לב: כי שאל נא לימים ראשנים אשר-הני לפניך למן-היום אשר ברא אליהם ו אדם על-הארץ ולמקצה

השמים ועד-קצה השמים

הנהיה פדך בהדרגה או הנשמע פמהו:

רש"י (לב) **לימים ראשנים** - על ימים ראשונים. **ולמקצה השמים** - וגם שאל לכל הברואים אשר מקצה אל קצה, זהו פשוטו.

ומדרשו (ראה סנה' לח, ב): מלמד על קומתו של אדם שהיתה מן **הארץ עד השמים**, **והוא השיעור** עצמו אשר מקצה אל קצה.

שפת"ח רצונו לומר אף על פי דבקרא משמע מתחלת עולם עד סוף עולם בארכו כדכתיב **(ד' וא' ד, לב)** **ולמקצה השמים ועד-קצה**

השמים וגם על כרחך משמע שמהארץ עד השמים היתה קומתו כדכתיב **על הארץ ולמקצה השמים** הא כיצד? אלא **והוא השיעור** כו' כלומר הכל שיעור אחד הוא שמקיף השמים היינו גלגל השמים הוא קצה אחד ומרכז השמים שהיא הארץ הוא קצה האחר והיינו מן השמים אל הארץ וחד שיעור הוא והוי כאלו אמר **מקצה השמים ועד-קצה השמים** פירושו מן השמים ועד הארץ ולפי זה מן הארץ עד לרקיע נקרא על הארץ **ולמקצה השמים** ונקרא גם כן **ולמקצה השמים ועד-קצה השמים** ונקרא גם כן מסוף העולם ועד סופו ואין הבדל ביניהם רק בקריאת השם:

כי שאל נא - מונח תלישא-קטנה, התרעה על דרישת שני שיעורים, א' **רש"י** דב' רבה זה שיעור קומת אדם הראשון, ב' ע"פ **שפת"ח**

שיעור **ולמקצה השמים ועד-קצה השמים** ונקרא גם כן מסוף העולם ועד סופו ואין הבדל ביניהם רק בקריאת השם.:

ולמקצה השמים וגו' מאור ושמש בדברים על הנפילים - שזה הסיבה לא לחקור מה שמעל השמים

בבלי חגיגה יא, ב, ולא במעשה בראשית בשנים מנא הני מילי? דתנו רבנן: **(ד' וא' ד, לב)** **כי שאל נא לימים ראשנים** - יחיד שואל, ואין שנים שואלין. יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם - תלמוד לומר **(ד' וא' ד, לב)** **למן-היום אשר ברא אליהם ו אדם על-הארץ**. יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית - תלמוד לומר **לימים ראשנים אשר-הני לפניך**. יכול ישאל אדם מה למעלה ומה למטה, מה לפניו ומה לאחור - תלמוד לומר **(ד' וא' ד, לב)** **ולמקצה השמים ועד-קצה השמים** - **ולמקצה השמים ועד-קצה השמים** אתה שואל, ואין אתה שואל מה למעלה מה למטה, מה לפניו ומה לאחור.

כי שאל נא לימים ראשנים אשר-הני לפניך - פרט וכלל ופרט בתראה המרכב מפרטים אחדים. הפרט הראשון מציין רשות או אף

חובה? ליחיד לשאול **כי שאל נא** בלי לציין מדוע נתינת הרשות שהרי בד"כ כל יום האדם שואל שאלות,

הכלל **לימים ראשנים** מגלה התחום הבעייתי שבו צריך ברור המותר והאסור לשאלה,

הפרט בתראה מציין השאלות המותרות, ומתוך כך נלמד מה אסור לשאול

הפרט בתראה הראשון **אשר-הני לפניך** - מונח רביעי, ענין של לפחות ארבע, כאן חמשה ימי בראשית קודם לבריאת האדם ביום הששי וזה מתואם עם לשון **בבלי חגיגה יא, ב**, יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית - תלמוד לומר לימים ראשנים אשר היו לפניך..

הפרט בתראה השני **למן-היום אשר ברא אליהם ו אדם על-הארץ ולמקצה השמים ועד-קצה השמים** מרכב מפרט, כלל

הצריך לפרט, פרט בתראה. הפרט הראשון **למן-היום אשר**, הכלל הצריך לפרט **ברא אליהם ו אדם על-הארץ**

הפרט בתראה עונה מה מותר ומכלל הן אתה שומע לאו, **ולמקצה השמים ועד-קצה השמים** אתה שואל, ואין אתה שואל מה

למעלה מה למטה, מה לפניו ומה לאחור. תבנית הטעמים **ולמקצה השמים ועד-קצה השמים** מרכא טפחא היא יתור לרבות המורחב ע"י המלים **ועד-**

קצה השמים מה אתה שואל, אבל תבנית הטעמים של **ועד-קצה השמים** מונח אתנה מרבה את מגבלות מה אין אתה שואל.

הכלל הצריך לפרט **ברא אליהם ו אדם על-הארץ** - הוא בכעין מידה דבר שחבירו (הקרא שלפניו) מלמד עליו היינו מאפיינו, צ"ע מי הכתוב ומהו מאפיין.

• שהבורא דבר ישירות עם אדם הראשון ביום בריאתו, אדם יחיד ולא עם, ולא מתוך האש.

• האם יש כאן גם מידה בא ללמוד ונמצא מלמד שאולי גם אדם הראשון שמע קול אלקים מתוך אש?

אליהם ו אדם - מהפך פסק פשטא, תפקיד הפסק להציב הבדלה ברורה בין שני שמות העצם ולומר שרק א-לקים ברא, ובגלל שהתבנית

היא כלל הצריך לפרט וטעם המהפך מחובר לפשטא יש צורך להציב פסק בין שמות העצם. מהפך פשטא זקח-קטן בא לומר שיש ללמוד

כאן לימוד אחד כפשוטו ולימוד אחר היוצא מפשוטו. ובע"ה צ"ע.

ב"ה טוב טעם ודעת לדמוני (ט"ו) כי במצותו האמנותי – התלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהקר** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא** טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקרי** בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקרי-קטן** – 2; **זקרי-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקרי-קטן** ... **זקרי-קטן** בחצי פסוק – היקף: השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – **גרש** = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **אלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחרים בתושבע"פ.

1.5 דברים אתחנן ג,כג (התשעה"ה)

דברים ואתחנן ז,ב: ונתתם ה' אלהיך לפניך והכיתם
החכם תחרים אתם לא-תכרת להם פריית ולא תחנם:
ה' אלהיך לפניך – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים, כאן כל אחד מעמי ארץ כנען, שעל כל אחד חלה אותה הלכה. וההסבר הבא

אחת מההלכות:
ונתתם ה' אלהיך לפניך והכיתם – גרשיים ... תביר – כעין יצא להקל ולהחמיר, שלוש פרוזודוגמאות שלה יהושע ליושבי הארץ: (א) מניחים ע"ז ונהיים למס עובד – בא להקל אז יכולים להישאר בארץ. (ב) להחמיר אם לא מניחים ע"ז אז גולים לארץ אחרת או (ג) אם לא גולים עושים במלחמה יד הישמדם.

הלכה אחרת שחלה על כל עמי כנען ועל כל הגויים בכלל:
תלמוד ירושלמי (וילנא ח,א) מסכת עבודה זרה פ"א,ה"ט

מתני' אין משכירין להן בתיים בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ובסורייא משכירין בתיים אבל לא שדות ובחוצה לארץ מוכרין בתיים ומשכירין שדות דרבי רבי יוסי אומר רבי יוסי בארץ ישראל משכירין להן בתיים ובסוריא מוכרים בתיים ומשכירין שדות ובחוצה לארץ מוכרין אילו ואילו: **גמ'** רבי זעירה בשם רבי יוסי בן חנינה רבי אבא רבי חייה בשם רבי יוחנן (טט - א) **(דב' וא' ז,ג) לא תחנם** לא תתן להם חן (טט - ב) **(דב' וא' ז,ג) לא תחנם** לא תתן להם מתנת חנם (טט - ג) **(דב' וא' ז,ג) לא תחנם** לא תתן להם חניה בארץ. והתנינן רבי יוסי אומר חן בא"י משכירין להם בתיים בית אין מצוי להתברך מתוכו שדה מצוי להתברך מתוכו. הורי רבי יוסי בי רבי בון שאסור להשכיר להן קבורה בא"י על שם (טט - ד) **(דב' וא' ז,ג) לא תחנם** לא תתן להם חניה בארץ.

דברים ואתחנן ז,ב: ונתתם ה' אלהיך לפניך והכיתם החכם תחרים אתם לא-תכרת להם פריית ולא תחנם:

הצעת הרב א"מ פערל ז"ל מ"א התשע"ד אפשר כי ארבע הדרשות הנ"ל מגיעות מצירופי אותיות של מלת **תחנם** – (א) ח"ן (ב) חנ"ם (ג) נ"ח (חניה) (ד) מ"ח

ירושלמי ברכות פ"ט ה"א ... (גם ב-ירושלמי ע"ז פ"א,ה"ט) מעשה ברבן גמליאל שראה גויה אשה נאה ובירך עליה. לא כן אמר רבי זעירא בשם רבי יוסי בר חנינא רבי בא רבי חייה בשם רבי יוחנן **(דב' ואתחנן ז,ב) ולא תחנם** – לא תתן להם חן. מה אמר אבסקטא לא אמר. אלא שכך ברא בריות נאות בעולמו. **פירוש לב ירושלים**: וכי אמר בעלת חן לא אמר אלא שבח להקב"ה שבראה.

דברים ואתחנן ז,ג: ולא תחטפון גם בתוך לא-תתן לבנו ובתו לא-תתן לבנות:

תלמוד ירושלמי (וילנא ח,א) מסכת עבודה זרה פ"א,ה"ט

ר"ש רבי אבהו בשם רבי יוסי בר חנינה גודלת ישראל לא תגדל את הנכרית משם לא תתן עליהם חן ולא יעשה ישראל שושבין לנכרי משום **(דב' וא' ז,ג) ולא תחטפון** גם. רבי יצחק בר גופתה בעא קומי רבי מנא לילך לבית המשתה שלו אסור (פני משה הנאמר בה"ג) להיעשות לו שושבין לא כל שכן א"ל ליתן עליהם בלא תעשה. **פני משה מסכת עבודה זרה פרק א**

משום לא תחטפון גם. משום אקרובי דעתא הוא וכל שהוא קירוב הדעת גזרו משום לא תתחתן: **לילך לבית המשתה שלו אסור**. כדאמרין לעיל בהלכה ג' לעשות לו שושבין צריכא למימר בתמיה: **ליתן עליהם בלא תעשה**. להנעשים להם שושבינים:

דברים ואתחנן ז,ג: ולא תחטפון גם בתוך לא-תתן לבנו ובתו לא-תתן לבנות:

(דב' וא' ז,ג) ולא תחטפון – מרכא טפחא, תור לרבות על לא תעשה של החיתון גם לא תעשה ש- לא יעשה ישראל שושבין לנכרי ... **גם** – אתנח, מגביל אשר כי האיסור להיעשות שושבין או ליפות הנכרי הוא כפ' פני משה משום אקרובי דעתא הוא שאסור, אבל אם לא נעשה לו קירוב דעת כגון ע"י ידידות, ולא אוכל ושותה עמו, אפשר כי מותר. **ולא תחטפון** גם מעניין כי ר"ת מצטרפים למלה בת"ו – היינו עסקי נשים, או בית"ו, ס"ת מצטרפים למלה אמ"ן – היינו מצד אחד אימו"ן בין האנשים שדעתם קרובה, מצד אחר א"ל-מלך נאמן" שישאל תמיד יזכור את נאמנותו לבוראו ויתרחק מקירוב הדעת.

דברים ואתחנן ז,ט:

וְיַנְדַּעְתָּ כִּי־הוּא אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנְּאֻמָּן שִׁמְר הַבְּרִית וְהַחֹסֵד לְאַהֲבָיו וְלִשְׁמֵרֵי מִצְוֹתָיו לְאַלְפֵי דֹר:
וְיַנְדַּעְתָּ – מונח זקרי-קטן, כעין מידה ריבה וריבה את הכל, נאמר במקצת ונוהג בכל (מידה י"ח לרבי אלעזר ב"ר יוסי הגלילי). ראה להלן. **רש"י לאלף דור**. ולהלן הוא אומר **(דב' וא' ז,ג) לאלפים**, כאן שהוא סמוך אצל **ולשמרי מצותיו** העושים מיראה הוא אומר **לאלף**

(שפת"ח ל) ולהלן שהוא סמוך אצל **לאהביו** העושים מאהבה ששכרם יותר גדול הוא אומר לאלפים.

(דב' וא' ז,ג) ועושה חסד לאלפים – מרכא טפחא אתנח, **ולשמרי מצותי** – מרכא סלוק

(שפת"ח ל) ... יש לומר **(דב' וא' ז,ג) לאהביו** מוסב אדלעיל מיניה א- **שמר הברית והחוסד**

ולשמרי מצותיו קאי אמה דכתיב אחריו וכו'

* טט - הפסוק עד **(דב' וא' ז,ג) האל הנאמן** מתאר השגחה ה'. תבנית הטעמים אמנם אינה כעין כלל ופרט או כעין בנין אב אבל המשך הקרא **שמר הברית והחוסד** – דרגא מונח רביעי, הוא כעין פרט הקשור חזק אל הכתוב לפניו ובעל קשר חלש ממנו לכתוב אחריו.

* לפי שפת"ח מלת **(דב' וא' ז,ג) לאהביו** קשורה לכתוב לפניו היינו גם היא חלק מהקשר החזק אלפניו וטעם תביר שלה מנתק אותה מהכתוב אחריה

* לפי רש"י ושפת"ח **ולשמרי מצותיו** – מרכא טפחא, קשור לאמור אחריו, כי כפ'רש"י הם עושים מיראה ולכן שכרם מוגבל **(דב' וא' ז,ג) לאלף דור** – מרכא סלוק, כלומר סיפא הפסוק מתאר מתן שכר מוגבל מה' אל "שמרי מצותיו מיראה". לעומת מתן שכר בלתי מוגבל לעובדי ה' מאהבה. ברישא שכר גדול המעיד על קשר חזק, הסיפא שכר מוגבל המעיד על קשר פחות חזק.

אבל ב-מכילתא דרבי ישמעאל יתרו – **מסכתא דבחדש פרו' ו**, וב-במדרש תנאים לדברים ואתחנן ה,ט מלמד כי אלף דור אינו מוגבל, ויתירה מלמד על מסירות נפש לקיום המצוות. ...

ועושה חסד לאלפים יכול כשם שמדת פורענות לארבעה דורות כך מדה טובה לארבע דורות ת"ל ועושה חסד לאלפים או לאלפים שומע אני מיעוט אלפים שנים ת"ל **(דב' וא' ז,ג)** לאהבי ולשומרי מצותי לאלף דור (גירסה זאת היא צירוף (דב' וא' ה'י) ו-1 (דב' וא' ז,ט) (הכתוב ב-**(דב' וא' ז,ג)** הוא **לאהביו ולשמרי מצותיו לאלף דור**) דורים לאין חקר ולאין מספר כענין שני (תה' ק"ג י"ז עיין שם)

ב"ה טוב טעם ודעת מדת המדות (טו"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **מצות ההשערת**: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבו**; **דוּרָא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשועי לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוּרָא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקרי** – בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקרי-קטן** – 2; **זקרי-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקרי-קטן** ... **זקרי-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייא** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הגנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחרים בתושב"ע פ.

1.6 דברים אתחנן ג,כג (התשע"ו)

דברים ואתחנן ג,כג – כד: ס | **כנן** | **ואתחנן אל-ה'** | **בעת ההוא לאמר:**

[כד] אֲדַבְּרֵי יְהוָה אִתָּהּ הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת-עַבְדְּךָ אֶת-גְּדֻלְתְּךָ וְאֶת-יְדֵי הַחֲזָקָה

אֲשֶׁר מִי-אֵל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה כַמַּעֲשִׂיךָ וּכְגִבּוֹרְתְּךָ:

דברים ואתחנן ד,ד: פרשת שמע פ [ד] שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

חז"ל דרשו ב-**(מדרש תנאים לדברים פרק ג) אֶת-גְּדֻלְתְּךָ** זה **בנין** **אב** לכל גדולה **שבתורה** **ואת-יְדֵי הַחֲזָקָה** אלו עשר מכות שהביא

המקום ב"ה על המצרים במצ' שני' בהן **(שמות בא ח,א) נָטָה אֶת-יְדֵיךָ:** ד"א **אֶת-גְּדֻלְתְּךָ** אמר לפניו רבונו של עולם אימתי אתה **מתגדל**

בעולמך בשעה שאתה כובש על מדת הדין שני' **(מיכה ז,ז) מִי־אֵל כְּמוֹךָ נוֹשֵׂא עוֹן וְגו'.**

אִתָּהּ הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת-עַבְדְּךָ אֶת-גְּדֻלְתְּךָ – פעמיים זקף בין שני קיסרים (כאן בין סלוק של פסוק קודם ובין אתנח שבפסוק

זה) בתפקיד כעין הקש כעין בנין אב, לכל גדולה שבתורה שהיא כיבוש על מדת הדין.

משה רבנו מלמד שמה שאמר **(דב' וא' ג,ג) לאמר** היינו לומר **(דב' וא' ג,ד) אֲדַבְּרֵי יְהוָה וְגו'**, מהו השבח במלים אלו?

(דב' וא' ג,ד) אֲדַבְּרֵי יְהוָה הויה בניקוד א-לקים ופ'רש"י **אֲדַבְּרֵי יְהוָה** רחום בדין, והשבח במלים אלו אימתי אתה **מתגדל בעולמך בשעה**

שאתה כובש על מדת הדין.

מה הייתה מהות תחינות משה רבנו שה' יכבוש על מדת הדין? נענה על כך בשלבים.

שלב (א): התבוננות בתבניות הטעמים של **(דב' וא' ג,ג) ושל (דב' וא' ג,ד)** מגלה דמיון ביניהן.

(דב' וא' ג,ג) וְאֶתְחַנֵּן אֶל-ה' - (סלוק מפסוק קודם) טפחא אתנח תבנית כתבנית טעמי

(דב' וא' ג,ד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל – (סלוק מפסוק קודם) טפחא אתנח,

(דב' וא' ג,ג) בְּעֵת הַהוּא לְאָמַר: – מרכא טפחא סלוק תבנית כמעט כתבנית טעמי

(דב' וא' ג,ד) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: – מרכא טפחא מרכא פסק סלוק

הדמיון בין תבניות הטעמים מרמז על קרבה רעיונית בין התכנים. בנוסף, תבנית הטעמים של "שמע ישראל" בעלת קרבה רעיונית ל-**(בר'**

א,א) בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: שטעמי טפחא מרכא אתנח מרכא טפחא מרכא סלוק.

שלב (ב) נקשור בין קריאת שמע לדרשה של כיבוש על מדת הדין.

קריאת שמע היא קבלת עול מלכות שמים והז'ל למדו שבעת צרה יחזק יהודי את עצמו בקבלת עול מלכות שמים. אפשר כי המקור ללימוד

זה מרומז בתבנית הטעמים של **(דב' וא' ג,ג) וְאֶתְחַנֵּן אֶל-ה'** – (סלוק) טפחא אתנח כטעמי **שָׁמַע יִשְׂרָאֵל** טפחא אתנח,

תחינת משה רבנו כמנין **(דב' וא' ג,ג) וְאֶתְחַנֵּן** (תקי"ה = תפל"ה שהיא שיר"ה) הייתה התחזקות בקבלת עול מלכות שמים עד אשר בדרגה

(תקי"ה = תפל"ה שהיא שיר"ה) ה' נענה לו וצוהו **(דב' וא' ג,ג) צֵלְתָּהוּ רֹאשׁ הַסַּפְּסָף וְשָׂא עֵינֶיךָ גְּמָה וְצַפְנָה וְנִימְנָה וּמִזְרַחָה וּרְצָה כְּעֵינֶיךָ**

כִּי לֹא תַעֲבֹר אֶת-יַמֵּינֶךָ מִקֶּדֶם מִקֶּדֶם קָבַלְתָּ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם של משה רבנו פעלה שאמנם לא יכנס חי אבל הוא מליץ טוב על עם ישראל שבחזן

לארץ ישראל מקבורתו מול פעור, וגם מאז ולתמיד התבוננותו בארץ ישראל מליצה טוב עליה ועל עם ישראל שבה והיא פועלת שה' כובש

על מדת הדין.

טט: כאילו כתוב ב-**(דב' וא' ג,ג) התחננתי לה'** ב- **לאמר** שמע ישראל, וטעם סלוק כמגביל ללמד שהתחנן רק על קבלת עול מלכות

שמים, כדי שה' יהיה כובש על מדת הדין.

מקורות לקשר בין קבלת עול מלכות שמים וכיבוש על מדת הדין.

[משנה ר"ה פ"ג,מ"ח] [*] (שם בשלח ז,יא) וְהָיָה פְּאֻשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְגִבּוֹר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר נָגַס יָדוֹ וְגִבּוֹר עָמְלָק: וכי ידיו של משה עושות

מלחמה או שוכרות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים (טט):

בקבלת עול מלכות שמים) היו מתגברים ואם לאו היו נופלין כיצא בדבר אתה אומר **(במ' חקת כא,ח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׁרָף וְשִׂים**

אֹתוֹ עַל-יָגַס וְהָיָה פֶלֶא הַנְּשׂוּף וְרָצָה אֹתוֹ וְחַי: וכי נחש ממת או נחש מחיה אלא בזמן שישאל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם

לאביהן שבשמים (טט: בקבלת עול מלכות שמים) היו מתרפאים ואם לאו היו נימוקים וגו' (בשם שב"פ). (השורה הבאה בשם א"מ קרויזסר)

[בבלי מגילה ג,א] אמר רבינא: שמע מינה, האי מאן דמיבעית - אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי. מאי תקנתיה? ליקרי קריאת שמע.

[אור החיים] (שם' יתרו כ,א) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת פְּלִי־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמַר: ס. טעם זכרון שם אלהים בנתינת תורה, לומר כי התורה נתנה

ממדת הדין וממדת הרחמים, מדת הדין **וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים**, מדת רחמים **(שם' יתרו כ,ב) אֲנֹכִי ה'**, עוד הודיע סוד אומר **(מ"א יח,ט) ה' הוּא**

הָאֵלֹהִים ה' הוּא הָאֵלֹהִים: כי דבר אלהים **אֲנֹכִי ה'**, והוא מה שאנו מיחדים פעמים באהבה בפ' **שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:**

טט: אפשר שמרמז שבפירוש אחד לפסוק זה מלת **אֱלֹהֵינוּ** מלמדת על מדת הדין הנתונה בין שני שמות הויה **ה' אֱלֹהֵינוּ ה'** המלמדים

על פעמיים מדת הרחמים, וכך מדת הרחמים כובשת על מדת הדין המרומזת בשם א-לקינו. וכעין זה מרומז בנאמר **(דב' וא' ג,ג) אֲדַבְּרֵי**

יְהוָה. כעין נאמר **אֲדַבְּרֵי** ששם אדנות מורה על קבלת עול מלכות שמים, אדנות בניקוד שם הויה של רחמים מורה על מדת רחמים, את

המלה הבאה **יְהוָה** שם הויה בניקוד א-לקים קוראים א-לקים, רמז למדת הדין, המוסתרת כי כתוב הויה שזה מדת רחמים. מתקבל כעין

מדת רחמים, מדת הדין, מדת רחמים, והמצאות מדת הדין בין שתי אזכרות של מדת הרחמים הוא רמז לכבוש על מדת הדין.

[אוצר החכמה] אהבת חיים, רוח חיים – ב, הרב דייטש חיים יהודה ע' 315] ח) ובוזה מרמז רבינו הק' שהתחיל בקר"ש של ערביית דמקשה

בגמ' ע"ז ומתריך שהוא **כבריתו של עולם** ויהי ערב ויהי בקר יום אחד (קשר רעיוני לבריאת העולם), והכוונה דידוע ד"ערב" מכונה **לעת**

צרה ר"ל. אבל מהערב גופא אפשר לעשות שיהיה "יום אחד" שגם הערב יהיה יום, וזהו ע"ז **קבלת עול מלכות שמים** ועול תורה

ומצוות, שכל העושה הדברות מפורשים בק"ש עיין ירושלמי סוף פרק דברכות.

[אוצר החכמה] עולם התפילות - הרב מונק אליהו (עדת יריאים פריס) ע' 206] אמת ואמונה הזכרת יציאת מצרים מעוררת במחשבתנו את

תודעת "אמת ואמונה" את האמת הכירו בני ישראל כאשר ה' שאת מציאותו מבשרים דברי ק"ש **[חשוקי חמד ברכות ב,א] בשם [תפארת**

ישראל], נתגלה להם על ידי ניסים ונפלאות לפני יציאתם ממצרים ולאחריה. מאז היתה גם ה' אמונה בלבוותיהם ובלבבות

כל צאצאיהם, שה' יעזור להם תמיד בכל צרה וצוקה, אם יבואו לחסות תחת כנפי שכינתו על ידי קבלת עול מלכות שמים.

[אוצר החכמה] בית שמחה – א: תורות הגאון הקדוש מקרעטשניף זצוק"ל, ע"י נכדו הרב שנייבלג חיים מאיר, ע' 200] ... (בתרגום מאידיש)

אומרים אבינו מלכנו בטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות, יש לחיות עם קבלת עול מלכות שמים, ... על יהודי לקום עבור קבלת עול

מלכות שמים ואז הגזירה מתבטלת ומבטלת כל הגזירות.

ב"ה טוב טעם דעת מדני (טטור"ל) כי במצותו האמתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ב: **תמצית ההשערות: אתנת, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונה** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, תור לבנות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקרי** - כד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - דבור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רב** - 4; **מונה רביע** - ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף: השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אזלא** = גרש = גרשיא - יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה, שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה, שכהה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחרים בתושבע"פ.

(אוצר החכמה) ישמח ישראל - הרב ראבינאוויטש ישראל, ע' 186] ... לראות שיהיה ביתו נאמן לה' ועי"ז יזכו להנצל מכל צרה וצוקה ולנצח את האויבים בזכות מצות ק"ש ה' אחד אי אתם נמסרים בידם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם בזכות מצות אחד קבלת עול מלכות שמים ינצחו במלחמה.

(אוצר החכמה) שיה עקב שמות ויקרא במדבר דברים - הרב בלוי יעקב דב (דודי), ע' 58] ... ממלחמת ישראל בעמלק נמצאנו למדים שכלל ישראל ידעו וראו בחוש, שנצחון המלחמה תלוי בגודל דבקותם בהקב"ה, ובגודל עמל יגיעתם בלימוד התורה. ומכך למדים אנו אף לכל הדורות הבאים, על כל צרה וצרה שלא תבוא על הציבור, עיקר התגברות כלל ישראל כנגד אויביהם, תלוי לפי גודל קבלת עול מלכות שמים עליהם, ועסק לימוד התורה, שהרי אין הערוד ממת, אלא החטא ממת.

דברים ואתחנן גכה: אַעבְרָה-נָא וְאַרְאָה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְכֵנּוּ:

וְאַרְאָה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה - פשטא מונח זקף-קטן, זקף קטן בתפקיד שתיים, שתי התיחסויות בתפילת שמונה עשרה לירושלים: (א) בברכת בנין ירושלים, (ב) בברכת ההודאה "רצה" ... "ותחזנה עינינו בשוכך לציון ברחמים". אפשר כי טעם מונח של **אֶת-הָאָרֶץ** מרמז לברכת השנים המתיחסת לתנובות השנה בכלל וארץ-ישראל אינה מפורשת.

וְאַרְאָה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה - פשטא מונח זקף-קטן, זקף קטן בתפקיד שתיים, שתי התיחסויות בברכת המזון, בברכה השנייה - ברכת הארץ, לטובה של ארץ-ישראל, "ארץ חמדה טובה ורחבה" "על הארץ הטובה אשר נתן לך". ודברים אחרים מוזכרים רק פעם אחת. ונוסח הברכה כפסק [ש"ע א"ח הל' בציעת הפת, סעודה וברכת המזון סי' קפז, ע"ב] בא"י אמ"ה שהנחת לאבותינו ארץ חמדה ורחבה ... ככתוב ואכלת ושבעת וברכת את ה' א-להיך על הארץ הטובה אשר נתן לך. בא"י על הארץ ועל המזון. **[רמב"ם הלכות ברכות פ"ב ה"ב]** הפועלים שהיו עושים מלאכה אצל בעל הבית ואכלו פתן אין מברכין לפניו, ומברכין לאחר סעודתן * שתי ברכות בלבד כדי שלא יבטלו מלאכת בעל הבית, ברכה ראשונה כתיקונה שנייה פותח בברכת הארץ וכולל בה בונה ירושלים וחותם בברכת הארץ, ואם היו עושים בסעודתן בלבד או שהיה בעל הבית מיסב עמהן מברכין ד' ברכות כתיקונן כשאר כל אדם. **[שם ה"ג]** ברכת הארץ צריך לומר הודייה בתחלתה ובסופה (טט): שתי הודיות בברכת הארץ, אפשר רמזם בזקף-קטן כשתיים) וחותם בה על הארץ ועל המזון, וכל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ לא יצא ידי חובתו,

דברים ואתחנן ה,טו: עשרת הדברות, דיבר השבת

וְזָכַרְתָּ כִּי-עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָרֵעַ נְטוּיָה עַל-כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת: ס

רש"י - וְזָכַרְתָּ כִּי-עֶבֶד הָיִיתָ וגו' **[בבלי סנהדרין נז]** על מנת כן פדאך שתהיה לו עבד ותשמור מצותיו.

שפת"ח - ... אומר לו הרב לעבדו שישבות ממלאכה, מן הדין שישמע לו כי המלאכה היא לרבו דאל"כ מה ענין הזכרת העבדות לכאן. **וְזָכַרְתָּ כִּי-עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם** - בטעם עליון גרשיים מונח מונח פסק (מונה לגרמיה) מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו יצא, ובגלל רבוי טעמי מונח אפשר כי יש כאן שלושה או ארבעה יוצאים מן הכלל. להלן מה שלקטנו: א. פדיון מובנו חירות ולא עבדות, והנה כאן יוצא מן הכלל כי ה' פדאנו משעבוד מצרים על מנת להיות עבדי ה' ולשמור מצותיו. בפרשת ציצית "אני ה' א-לקיכם" גרשיים מונח רביע כתבנו כי ה' בכבודו ובעצמו הכה בפרעה וזכה בעם ישראל כמציל לעצמו ולכן עם ישראל עבדיו. ב. עבד תמיד עובד והנה כאן יוצא מן הכלל והרב מצווה שבייתה לעבדו. ג. השוואת שביית ומנוחת הבהמה למנוחת האדם בשבת, כי לכאורה מה לה לבהמה לשבות, שתעבוד אצל נכרי. ד. ע"פ תורה תמימה לפסוק **(הג)** חורש אדם ומושך ומנהיג עם כל המינים ואינו חושש משום כלאים, דלכאורה היה מן הדין לאסור השתתפות אדם עם בהמה במלאכה משום כלאים

וַיֹּצִיאֲךָ - בטעם עליון תלישא-קטנה, כעין ענין של שיעורין, הציצין ומחיצין ו/או כעין מידרוג במצוות השבת, כי רבים בה שיעורי המצוות, וגם יש בה ארבע רשויות שהם כעין מחיצות לענין טלטול היא מלאכת ההוצאה.

וַיֹּצִיאֲךָ - בטעם תחתון קדמא ואזלא במלה אחת, על דרך דרש וסוד

רמב"ן מפרש כי יציאת מצרים מורה על א-לוה קדמון מחדש חפץ ויכול ואם יעלה בלבבך ספק על השבת המורה על החידוש והחפץ והיכולת תזכור מה שראו עיניך ביציאת מצרים .. והנה השבת זכר ליציאת מצרים ויציאת מצרים זכר לשבת כי יזכרו בו ויאמרו השם הוא מחדש בכל אותות ומופתים ועושה בכל כרצונו כי הוא אשר ברא הכל כמעשה בראשית ... ועל כן צוּך ה' א-לקיך לעשות את יום השבת שתהא כנסת ישראל בת-זוגו (של הבורא) לשבת כנרמז בדברי רבותינו והמשכיל יבין וגו' • השוויון הוא בהיות כנסת ישראל, ובה כל יחיד שהקב"ה הוציא ממצרים בהשגחה פרטית המיוחדת אל אותו יחיד, בת-זוג לבורא בענין השבת והעדות הנובעת מכך על בריאת העולם.

דברים ואתחנן ה,יח: וְלֹא תַחְמֹד אִשְׁתֵּי רֵעֶךָ

ס וְלֹא תַחְמֹדְהָ בֵּית רֵעֶךָ שְׂדֵהוּ וְעֵבְדוּ וְנָמְתוּ שְׂדֵהוּ וְנִחְמְדוּ וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ: וְלֹא תַחְמֹד

וְלֹא תַחְמֹדְהָ - קדמא ואזלא - כעין כלל והפרטים אחריו והראשון בהם **בֵּית רֵעֶךָ** - מונח רביע - לפחות ארבעה תנאים לפרטים. **תנאי הפרטים** ע"פ **מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק כ:** כל דבר שאסור לך כמו שאשת רעך אסורה, שחיביב עליו מיתת ב"ד כמו על אשת איש, דברים הנקנין בכסף ובשטר ובחזקה כמו בית ושדה, דברים שהם כקרקע כמו עבדו ואמתו, דבר ששמירתו עליך כמו שורו וחמורו, וחזר וכלל כגון מקלו מנעלו ופונדתו, דברים שאפשר להן לבוא תחת ידיך והבירך חסירן, ומותר להתאוות ליטול בתו לאשה, להתאוות להידמות לחבירו במראה **תנאי הפרטים** ע"פ **פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) שמות פרק כ:** דבר שהוא קונה ומקנה, מטלטלין, ושאינן מטלטלין,

שְׂדֵהוּ וְעֵבְדוּ וְנָמְתוּ - אזלא-גרש מהפך פשטא, כעין יצא מענינו לדון כענינו יצא להקל ולא להחמיר, הלכה אסור להתאוות \ לחמוד דבר מסוים השייך לרעך, הוציא מכך שמותר להתאוות להשתדכות עמו, להידמות לו במראה, בתורה, ולתורה בכלל. ... **וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ** - טפחא מרכא סלוק - חזר וכלל לומר שלא יחמד כל השייך לרעך דווקא, ובוזה מיעט דברים כמו תורה וחתן וכד' לימוד מוסר שעבירה מתחילה במחשבה, גסות רוח בחמדת השייך לאחר ועלולה להביא עד למינות וע"ז הדיבר הראשון והשני

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טווד"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **מצות ההשערת**: **אתנן**, **טלוק** = **סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = **מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תכיר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרחא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תכיר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק I** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף: השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייף** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **אלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

1.7

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (תוס' ל) כי במצותי האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) - להגביל; מונח - רבוי; **מקרה פשטא** - מוציא ממשט; **מרכא = מאריך**; רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרפחא** - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - כד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** - מוסף מהענין על גורע ממנו; **פשטא** - פשוט; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4 ... **זקף-קטן ... זקף-קטן** בחצי פסוק ... **היקט** השלישי; **קדלא** - סדר קדימות; **אולא** - **ארש** = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קולמא ואלא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **אלשא** - דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פוז** - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/אם אחרים בתושב"ע פ.

1.8 דברים אתחנן ג,כג (התשע"ז)

דברים ואתחנן ו,ד - ט, פרשת שמע

פ [ד] שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: [ה] וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ: [ו] וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנִּי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל-לִבְבְּךָ: [ז] וּשְׁנַתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: [ח] וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל-יָדְךָ וְהָיוּ לְטִפְתָּל בֵּין עֵינֶיךָ: [ט] וּכְתַבְתָּם עַל-מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ: ס

הפניתי הרב שטרומ ה"ו מאורות הדף, הלכה המלכת שם שמים בקריאת שמע, לפחות בפסוק ראשון, צריכה להיעשות בקול רם וביחד. **ש"ש ח (ג)** **היושבת בגנים** **הקולף השמיעני**: (יד) **בְּרַחוּ דוֹדֵי וְדַמְהִלְךָ לְצַבִּי אוֹ לְעֹפֶר הָאֲלִים עַל הָרִי בְּשָׁמַיִם:** נאמר ב-[**שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ח ב**] ד"א **ש"ש ח (ג)** **היושבת בגנים** **הקולף השמיעני**, כשישראל נכנסין לבתי כנסיות וקורין קריאת שמע בכיוון הדעת, בקול אחד בדעה וטעם אחד, הקדוש ברוך הוא אומר להם **ש"ש ח (ג)** **היושבת בגנים**, כשאתם קורין **הקריאת** אני ופמליא שלי **הקולף השמיעני**, אבל כשישראל קורין קריאת שמע בטירוף הדעת, זה מקדים וזה מאחר ואינם מכוונין דעתם בקריאת שמע, רוח הקדוש צווחת ואומרת. וע"פ המדרשים הבאים אומרת (**שיר השירים ח,ד**) **בְּרַחוּ דוֹדֵי**.

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ח,א[ב]] א"ר יודן בשעה שישאל קורין בתורה בחבורות **ש"ש ח,ג** **הקולף השמיעני**: ואם לאו **ש"ש ח,ד** **בְּרַחוּ דוֹדֵי**, א"ר זירא בשעה שישאל קורין את שמע בפה אחד, בקול אחד, בנעימה אחת **ש"ש ח,ג** **הקולף השמיעני** ואם לאו **ש"ש ח,ד** **בְּרַחוּ דוֹדֵי**, **ש"ש ח,ד** **בְּרַחוּ דוֹדֵי**,

דרכי משה הקצר אורח חיים סימן סא (ט) ומנהג שלנו לקראו כולו בחשאי מלבד פסוק ראשון שהוא **דב' וא' ג** **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל** אומרים בקול רם וכן כתב הכלבו (סי' ט א) ששליח ציבור יאמר **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל** בקול רם כדי שישמעו הקהל וימליכו שם שמים ביחד: **ספר אור זרוע חלק ב - הלכות שבת סימן מב** (הוצאת ספר תורה) ואחד שיקבל ס"ת הניתנה לידו פותח ואומר בקול רם **דב' וא' ג** **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל** כו' (פסוק אחד בלבד) ועונין הצבור אחריו ושוב אומר אחד אלקינו ועונין הצבור אחריו כו'

דברים ואתחנן ו,ד: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

דה"א כט,יא: לָךְ הָאֵל הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַמְּפָאֶרֶת וְהַנְּבָצָח וְהַהוֹדוּ פִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה וְהַמְּתַנַּשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ: **רבינו בחיי** וע"ד המדרש **דב' וא' ג** **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד**, הזכירה תורה פסוק שמע אחרי עשרת הדברות, ללמדך שדבור אנכי הוא היחוד, וגו' (**בראשית ברא אלקים** - טפחא מונח אתנה, **אנכי ה' אלקיך** - טפחא מונח אתנה, שמע ישראל - טפחא אתנה)

וע"ד השכל **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל** וגו', ידענו כי הנמצאים בעליונים ובשפלים רבים, ומצד השכל נתחייב לומר כי יש אחד אמתי המאצילם והממציאם, שהרי הרבוי מכח היחוד, וכשם שהאחד קודם לכל המספרים כן האחדות קודמת אל כל רבוי, וכיון שאנו רואים שההיות רבות בעולם ונתברר לנו כי כח הרבוי נמשך מכח היחוד, וגו' **דב' וא' ג** (מקביל לו). כמו **דה"א כט,יא** לָךְ הָאֵל, שהוא כולל שלש המעלות העליונות. **אֱלֹהֵינוּ** (מקביל לו) **הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה**. **דב' וא' ג** (מקביל לו) **הַמְּפָאֶרֶת וְהַנְּבָצָח וְהַהוֹדוּ פִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ** עד תשלום הבנין (טט): כי עד כאן זה זעיר אנפין - ושייך ליחודא עילאה, והחלק הבא **דה"א כט,יא** לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה וְהַמְּתַנַּשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ: כנגד מלכות ושייך ליחודא תתאה) ואח"כ **דב' וא' ג** **אֶחָד**. ובמלת אחד נכלל כל העשר (טט: ספירות)

וילקוט יוסף השכמת הבוקר סימן ה - כוונת הברכות

א. יכוין בברכות פירוש המלות, וכשיזכיר שם ה' יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל. ויכוין בכתיבתו ביו"ד ה"א שהיה הוה ויהיה, ובהזכירו אלוקים יכוין שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם. ובהזכירו אלהינו יכוין שהוא אלוה שלנו שהוא תקיף ובעל היכולת. ויש אומרים שכל זה אינו אלא בהזכרת שם ה' שבברכות, אבל בשאר הזכרות שם ה' שבפסוקים וכדו' אין צריך לכוין כנו'. ויש חולקים ואומרים דבכל הזכרת שם ה' צריך לכוין כנו'. ולכתחלה נכון לכוין כנו' בכל הזכרת שם ה'. ובפרט יש לכוין כן בברכת אבות שבשמונה עשרה, ובהזכרת שם ה' שבפסוק **דב' וא' ג** **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל**.

דב' וא' ג **ה' אֱלֹהֵינוּ** - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ובפשט הענין אלה הכוונות שיכווין האומרם ע"פ קריאתם באדנות וע"פ כתיבתם היה הוה ויהיה. ובשם אלקים יכוין שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם. ובפנימיות הענין מרמז אל הספירות והמידות והצירופים ביניהם שמהם נאצלה הבריאה ותכונות כל הנבראים.

דב' וא' ג **ה' אֱלֹהֵינוּ** | בקריאה עם פסק ע"פ **[רבינו בחיי]** מימין לפסק שמות השם כוללים עשר ספירות, ומשמאל לפסק במלת **אֶחָד** נכללות כל עשר הספירות

[בעל הטורים] **ו**.. **יש פסק בין ה' לאחד** לומר אע"פ שראיתם כמה דמיונות ואע"פ שאני בא עם זה במדת הדין ועם זה במדת הרהמים אעפ"כ הכל אחד,

דב' וא' ג **ה' אֱלֹהֵינוּ** | בקריאה עם פסק ע"פ **[בעל הטורים]** **מ** **ז**, מימין הפסק מידות השם משמאל הפסק הכל **אֶחָד** (כלומר מצד ימין רבוי מצד שמאל הכל מתאחד לאחד. **ה' א** - טעם מרכא בתפקיד רבוי, **אֶחָד** - טעם סלוק כמגביל לומר שהשם לבדו ואין בלעדו.

[דרך מצוותיך, אדמו"ר צמח צדק זצוק"ל, שרש מצוות התפילה, סעיף ג]

... פירוש **אֶחָד** היינו מצד התלבשות אא"ס (אור אין סוף) בוז"א (בזעיר אנפין), שהז"א יש בו התחלקות חסד שבגבורה וגבורה שבחסד כו' שהיה אפשר לומר שהוא בבחינת פירוד לכך בא לומר, שעם כל זה הוא **אֶחָד** ממש ... וזהו א' חד, ע"י אלופו של עולם נעשה חד ממש.

טט - ע"פ **[צמח צדק]** מימין הפסק צד התלבשות אור אין סוף בספירות כאילו נפרדות, משמאל הפסק מדגיש שע"י אלופו של עולם נעשה חד ממש.

דברים ואתחנן ו,ה: וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

וְאַהֲבַתְּ - מונח זקף-קטן במלה אחת, מידה (י"ח) לר' אלעזר בר' יוסי הגלילי, מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל מידה ריבה וריבה את הכל, בכל אופני אהבה של היחיד אל ה' ושל האהבת השם על אחרים, ועוד **וְאַהֲבַתְּ** - מונח זקף-קטן בסוף מלה (הטעמה מלרע) להדגיש

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצותי - האמנתי - תהלים ק"ט: שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - תשפ"ב: מצותי ההשערת: אתנחן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך - פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מארז, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = סרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מפרק - בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש: השלישי: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושב"ע פ.

כי המלה היא צווי של אהבה תמידית, ואין לקרוא המלה בהדגשה מלעילית המורה על זמן עבר (ר' אהרן אהרונ'י)
אהבה מקיפה פשוטה ללא עיון כי ה' בורא צור־ לאהוב אותו, ואהבה ממלאה מת־ לימוד והתבוננות ברוממות ה', שיהא שם שמים מתאהב על ידך
בבלי יומא פו א אביי אמר כדתניא (דב' וא' ויה) **וְאַהֲבָתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ** שיהא שם שמים מתאהב על ידך (רש"י לחבריך), שיהא קורא (רש"י מקרא) ושונה (רש"י משנה) ומשמש תלמידי חכמים (רש"י) ללמוד (תורה) ב"ח תלמוד) היא יישוב טעמי המשניות מה טעמן ומאיכּן למדו.

אהבה פשוטה - טבעית לה', אהבה מהתבוננות ברוממות ה',
[שרש מצות התפלה פט"ז, דרך מצוותך, האדמו"ר צמח צדק זצ"ל מחב"ד]
בראש ע' 246 ... אלא הענין שיש ב' בחי' אהבות, הא' כשהאהבה מתיישבת בלב, שהלב יכול להכיל את אור אהבה שחפץ לקרבת אלוקים כו' (זה קבלת עול פשוטה), והב' כשהאהבה היא כתגבורת גדול דהיינו שע"י התבוננות בגדולת אא"ס ב"ה במהותו ועצמותו וכולא קמיה כלא חשיב ממש ... תתלהב ותתלהט הנפש באהבה רבה ועצומה עד שאהבה זו לא תתישב בלב מעוצם האהבה רבה שרוצה ליפרד מהגוף כו' ולאשתאבא בגופא דמלא, או לאסתכלא ביקרא דמלאכת ותפארת גדולתו הבלתי מוגבלת כו'
ה' אוהב כל אחד מישראל בכל אופני אהבה, כשם שכל אחד מישראל מצווה לאהוב את ה' בכל האופנים, וכתב **פנים יפות דברים פרק יא** משום דכתיב **[דברים כו, יז - יח] את ה' האמרת היום וה' האמריך היום**, ענינו כי נתקשרו בעבותות האהבה בקשר חזק אשר הוא משני צדדין,

דברים ואתחנן וי: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל-לִבְּךָ:
כאן נקדים עם הבנת תבנית הטעמים כדי להדגיש ההבדל בין כתיבת ארבע הפרשיות ובין הקריאה שלהן. נביא הסבר שפרסמנו בעבר.
(דב' ואתחנן וי) **וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** - גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו. (א) דעת רבנו בשמירת סדר הכתיבה, מתבטאה בהלכות תפילין ומזוזות, שחייבים להכתב כסדר כתיבתן בתורה בזמן הכתיבה ומקומם על הקלף. חיוב זה לא חל על שאר פרשיות התורה. אפשר כי כאן רביעי מרמז לכסדרן למשל בתפילין של יד, מונח כעין עוד רביעי לרמז לכסדרן בתפילין של ראש, וכן כסדרן במזוזה. ודבר זה מחויב בכל שיטה של סדר פרשיות תפילין.
[שר"ע או"ח סי' ס"ד דין הטועה בק"ש סעיף א] קראה למפרע לא יצא. במה דברים אמורים: בסדר הפסוקים אבל אם הקדים פרשה לחברתה אע"פ שאינו רשאי יצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה.

משנה ברורה. לא יצא. שנאמר **(דב' וא' וי)** **וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** וגו' בהווייתן יהיו וגו'. ... שאינה סמוכה וכו'. ר"ל שאינו אלא **תקנת חכמים** שהם סדרים כך כמו שאמרנו למה קדמה שמע לוהיה אם שמעו כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואח"כ יקבל עליו עול מצוות וכו'.

[ביאור הלכה] אע"פ שאינו רשאי יצא וכו'. ... ודע דהפמ"ג הגיח בצ"ע בעיקר הדין למה בכתיבת הפרשיות פסק ה-**[שר"ע ביו"ד סימן רפ"ח]** וגם **[הרמב"ם]** גופא דפסול שלא כסדרן אף דשם גם כן אין הפרשיות סמוכות זה אחר זה, והכא (טט:- בקריאה שלא כסדרן) יצא. ... והטעם נ"ל פשוט דשם (טט בכתיבה) כיון דארבע פרשיות שבתפילין וב' פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו כדאייתא במנחות כ"ז במשנה, אם כן אם חיסר פסוק אחד או פרשה אחת הרי הוא כאלו לא כתב כלל ולכן אמרינן דמה שגילתה לנו התורה דבעינן כסדרן כדאייתא במכילתא ומסתמא הטעם ג"כ משום **(דב' וא' וי)** **וְהָיוּ לְטַטְפֹּת בֵּין עֵינַיִךְ**: הכוונה הוא על כל הארבע הפרשיות ביחד שכולה נחשבת רק כפרשה אחת ומחולקת רק בפסוקים. מה שאין כן בענינינו אם לא קרא רק פרשה ראשונה (טט: פר' שמע) בודאי יש לו על כל פנים מצות דקבלת עול מלכות שמים אף אם לא קרא השניה של קבלת עול המצוות אף אם נאמר דשתייהן דאורייתא אין מעכבים זה את זה שהרי בכל אחת כתוב צווי בפני עצמה וכל פרשה ופרשה מורה על ענין מיוחד בפני עצמו, לכן אמרינן דכונת הכתוב **(דב' וא' וי)** **וְהָיוּ** הוא רק על הפסוקים שבכל פרשה ... ומ"מ מדרבנן בודאי לא יצא אפילו אם שינה הפסוקים בפרשה ב' וגו'.

[מ"ב או"ח סי' ל"ד ס"ג א] ולרבנו תם. כתבו הפוסקים דגם ר"ת מודה דבעינן כתיבתן כסדר שהם כתובין בתורה שהוא **קדש, והיה כי יביאך, שמע, והיה אם שמע**, אלא פליג ארש"י לענין הנחתן בבתים. ועל-כן הרוצה לכתוב תפילין לדעת ר"ת, יכתב בשל-די שהם בקלף אחד **קדש, והיה כי יביאך, ויניח** (טט מקום) חלק (טט ל-) **והיה אם שמע, ויכתב שמע** ואח"כ יכתב **והיה אם שמע**. ובשל ראש יכתבם בארבע קלפים כסדר ממש, ויסדרם בבתים **קדש, והיה כי יביאך, והיה אם שמע, שמע** וגו'.

[רבינו תם ע"פ בבלי מנחות לדב] ד"ה והקורא וגו' מכאן שיש להקדים את **והיה אם שמע ל-שמע**. טט - לר"ת יש קדימת זמן בכתיבת הפרשיות וממקום אחר לומד לקדימת מקום בתפילין של יד ובמקום הנחת הפרשיות בתפילין של ראש.

פְּקִידָה - אתנה, בתפקיד מגביל כנאמר ב- **[שר"ע או"ח ה' תפילין סי' לב סע' לז]** עור הבתים צריך להיות מעור בהמה חיה ועוף טהורים אפילו מנבלה וטרפה שלהם.
[משנה ברורה ס"ק קסו] טהורים. דכתיב **(שמ' בא יגט)** **עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תוֹרַת ה' פְּקִידָה מִן הַמוֹתָר בְּפִיךָ** וכיון (שבת כח,ב) דאות ש"יין שהוא מרמז על שם שדי נקמט בעור התפילין הוא בכלל **תוֹרַת ה' ואין חילוק**^[פ"ר מג"מ] בין הש"ר או הש"י:
(שמ' בא יגט) **וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל-יָדְךָ וּלְזַכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תוֹרַת ה' פְּקִידָה בְּיַדְךָ וְזָקָה הוֹצֵאתָ ה' מִמְצָרֶיךָ:**

(דב' וא' וי) **אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל-לִבְּךָ:**
אֲשֶׁר - קדמא, ין לשיטת ת"י אליעזר ין לשיטת ת"י עקנא וְהוֹנָה צָרֵיךָ לְהִיּוֹת חָחַל מְמַלֵּת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא מ- "והיו הדברים האלה" **אֲנִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם** - דרגא ת"י טפחא, קוצת פרטים הקשורים לנושא פרשת שמע שעל ל אחד חלה אותה הל"ה או האפיון **עַל-לִבְּךָ** - סלוק, מג"ל קלת עול מלכות שמים פ"י ה-**[רמב"ן]** אחר סילוק, הסרת עבודה זרה מלבו.
מְצַוְּךָ תִּירָא לומר לא ממש **הַיּוֹם** י"ר צוום מתן תורה א"ל שיהיו ל יום חדשים על מ"מ יום נתינתם.
רש"י - לא יהיו בעיניך כדיוגטמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצים לקראתה. טט - הצווי היה סיני מ"ש וְלָן לא ממש היום, א"ל שם ש-**אֲנִי** - דרגא תפקיד (ת"י) נמשך לת"י העולם ל יום, א"ל שם שמתוך (האהבה לה) כך אתה מכיר בקב"ה ("אנכי" - דרגא - מכיר, נמשך) ומדבק בדרכיו
מְצַוְּךָ תִּירָא תפקיד לא ממש **עַל-לִבְּךָ**. לשון **הרמב"ם** .. ושל יד, קושר אותה על שמאלו על הקיבורת, ... שנמצא כשהוא מדבק מרפקו לצלעיו תהיה תפילה כנגד לבו וגו'.

1.10 דברים ואתחנן וז: וְשִׁנַּנְתָּם לְבִנְיָהּ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתֹּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: (תורה תמימה (ת"ת) (דב' וא' ו,י) וְשִׁנַּנְתָּם - אמר רב ספרא משום רבי יהושע בן חנניא, מאי דכתיב וְשִׁנַּנְתָּם אל תקרא וְשִׁנַּנְתָּם אלא ושלשתם, לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בגמרא^(ט) [קדושין ל' א']:
ע"פ [ת"ת הערה כט] המשמע של וְשִׁנַּנְתָּם - ושלשתם ... הוא רק ע"י למוד המקרא עם המשנה והגמרא, שאז יהיה באור הכתוב מבורר מאד. וזהו שאמר אל תקרי וְשִׁנַּנְתָּם כלומר אי אתה יכול לבוא לידי הוראת המלה הזאת במלא מובנה אלא עפ"י הלמוד המשולש, ולכן כשאתה מוסר דברי תורה לבניך יהיו מחודדים מקודם ע"י למוד כזה בפניך אתה.
□ [ת"ת הערה כט] נאמר עוד דאי אפשר לומר (י ושננתם) דהוא מן השנות עוד פעם, אחרי דלא ה"ל עדין הלמוד פה"א □ (דב' וא' ו,י) אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּן הַיּוֹם עַל-לְבָבְךָ:), והיה צ"ל על לִבְךָ □ וְחָרַתְּם, וגם היה צ"ל ושניתם לִבְנֵי. הערה זאת מצ"ע על□□, של אורה אין הוראה שהמלמד לתלמידים יהיה קי ונאמר שזה מס'ה. מוצע הס'ר ע"פ תנית הטעמים של לימוד לאחריו ואלפניו □ ולל את השנון למלמד ולתלמיד.
(דב' וא' ו,י) וְשִׁנַּנְתָּם לְבִנְיָהּ וְדַבַּרְתָּ בָּם - (סלוק של פסוק קודם) וְשִׁנַּנְתָּם לְבִנְיָהּ - מונח זקף-קטן והוא פעולה או מצוה ואחריו וְדַבַּרְתָּ בָּם - והוא פעולה או מצוה. תנית טעמים ות□□ זה עשוי לפעול□□ תפקיד של לימוד לאחריו וזהו לימוד לתלמידים ולמורים וללמוד לאחריו אל (דב' וא' ו,י) אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּן הַיּוֹם עַל-לְבָבְךָ: שהלימוד של המורה שיהיה מחודד□□ ל□□ פיו קודם שמוסר לתלמידיו.
[ת"ת] (דב' וא' ו,י) וְשִׁנַּנְתָּם - ת"ר, וְשִׁנַּנְתָּם שיהיו ד"ת מחודדים בפניך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד שנא' (משלי ז,ד) אָמַר לְתָמָה אֶתְּחִי אֶתְּצַדַּע לְבִינָהּ תְקָא: ^(ט) [קדושין ל' א']:
[ת"ת הערה ל] ... ובספרי הגירסא שיהיו דברי תורה מסודרים בפניך, והיא גירסא יותר מכוונת לכונת המאמר, כי כנודע הסיודור מועיל לבקיאות וידיעת דבר לאשורו דבר על אופניו:
דרשת התלמוד ל□□ (משלי ז,ד) לְתָמָה אֶתְּחִי אֶתְּצַדַּע לְבִינָהּ מתיחסת להל' דיינים□□ [בבלי סנהד' ז,ב] אמר רבי יונתן ... □ [בבלי שבת קמה, ב] ... ר' יוחנן אמר ... אָם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך - אומר, ואם לאו - לא תאמר! אָם [רמב"ם סנהדרין פ"כ, ה"ז] הגס לבו בהוראה וקופץ וחותרך את הדין קודם שיחקרהו בינו לבין עצמו עד שיהא לו ברור כשמש הרי זה שוטה רשע וגס רוח, כך צו חכמים הווי מתונין בדין, וכן איוב הוא אומר (איוב כט,טז) וְהָיָה לִאֲרֵבְעֵי אֶתְּחַקְרְהוּ: □ [ש"ע ח"מ, הל' דיינים ס"י, י, ס"א]
[בבלי עירובין נד,ב] רבי אליעזר אמר: מהכא (משלי ז,ד) אָמַר לְתָמָה אֶתְּחִי אֶתְּצַדַּע לְבִינָהּ תְקָא: - עשה מודעים לתורה. רבא אמר: עשה מודעים לתורה.
עשה [ש"ע א"ח הלכות בית הכנסת ס"י קנה, ס"א א] א {א} אחר שיצא מבהכ"נ, א א' א [א] ילך [א] א' {א} לבה"מ; * (ב) ב [ב] ויקבע * עת (ג) ללמוד, וצריך שאותו עת יהיה קבוע (ד) ג שלא יעבינו אף אם הוא סבור (ה) להרויח הרבה. הגה: ואף מי שאינו יודע ללמוד (ו) ילך לבה"מ ושכר הליכה בידו, (ז) או יקבע לו מקום (ח) וילמוד (ט) מעט במה שיודע (י) ב יחשוב בעניניו ויכנס בלבו יראת שמים (ה"ר פ"ק ט"ח וט).
(דב' וא' ו,י) וְשִׁנַּנְתָּם לְבִנְיָהּ - מונח זקף-קטן, מונח זקף-קטן, לימוד (א) הל' דיינים□□ ירור הדין□□ אופן מסודר עד שיהא □ רור□□ שמש ורק אז יאמרהו. לימוד (□) קיעת עתים□□ ועים ללימוד תורה מסודר (ולא קטע פה וקטע שם) ומולץ שיהא אחר התפילה של שחרית לפני עיסוק□□ הרשות.
(דב' וא' ו,י) וְדַבַּרְתָּ בָּם - טפחא□□ תפקיד□□ וי ושנוי□□ - אתחנן□□ יל, הס'ר□□ עק□□ הס'ר□□ ה"י"מ רושצקי ה"י"ו [תלמוד ירושלמי (יולנא) מסכת ברכות פרק ב, (סוף ה"א) פיסקא ובפרקים שואל□□ שלום אדם□□ ש□□ לפניו שעת חלקי תפילה שאינם תפילת עמידה, ראה שו"ע להלן א"ח ס"י סו"ס א] מפני הכבוד ומשיב. מפני מה הוא משיב מפני היראה או [דף יג עמוד ב] מפני הכבוד. נשמעניא מן הדא ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד דברי ר"מ הא בקדמיתא שואל מפני הכבוד ומשיב מפני הכבוד: ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב דברי ר"מ. מפני מה הוא משיב מפני היראה או מפני הכבוד נשמעניא מן הדא ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד הא קדמיתא שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד. עד כרון באמצע הפרשה ואפילו באמצע הפסוק ר' ירמיה מדמי ר' יונה משתעי ר' חונה רב יוסף [דב' וא' ו,י] וְדַבַּרְתָּ בָּם מיכן שיש לך רשות לדבר בם:
[ש"ע א"ח הלכות קריאת שמע ס"ו, ס"א] * (א א') בין הפרקים, (ב) א א (א) שואל בשלום (ג) אדם נכבד, ומשיב שלום * (ד) לכל אדם. ובאמצע, שואל בשלום מי שהוא ירא ממנו <א> א' כגון: (ה) ב אביו או רבו, (ג) או מי שהוא (ו) ב ב' גדול ממנו (ז) בחכמה (ח) וכ"ש מלך * (ט) או אנס, * ומשיב שלום לאדם נכבד * ואפילו ג באמצע (י) [ד] הפסוק, (יא) ג' חוץ מפסוק שמע ישראל ד' ובשכמל"ו * שלא יפסיק (יב) בהם כלל, (יג) אם לא מפני מי שירא שמא יהרגנו.
[בבלי יומא יט,ב] אמר רבי זכריה בן קבוטל וכו'. מתני ליה רב חנן בר רבא לחייא בר רב קמיה דרב: אמר רבי זכריה בן קבוטל. ומחוי ליה רב בידיה: קבוטל. - ונימא ליה מימר? - קריאת שמע הוה קרי. - וכי האי גוונא מי שרי? והא אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא: הקורא את שמע לא ירמוז בעיניו, ולא יקרוץ בשפתותיו, ולא יורה באצבעותיו. ותניא, רבי אליעזר חסמא אומר: הקורא את שמע ומרמוז בעיניו, ומקרוץ בשפתותיו, ומראה באצבעו - עליו הכתוב אומר: ולא אתי קראת יעקב! - לא קשיא: הא - בפרק ראשון, הא - בפרק שני.
תנו רבנן: (דב' וא' ו,י) וְדַבַּרְתָּ בָּם - בס ולא כתפלה, (דב' וא' ו,י) וְדַבַּרְתָּ בָּם - בס יש לך רשות לדבר, ולא בדברים אחרים. רבי אחא אומר: (דב' וא' ו,י) וְדַבַּרְתָּ בָּם - עשה אותן קבע, ואל תעשם עראי. אמר רבא: השח שיחת חולין - עובר בעשה, שנאמר (דב' וא' ו,י) וְדַבַּרְתָּ בָּם - בס ולא בדברים אחרים, רב אחא בר יעקב אמר: עובר בלאו, שנאמר כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר. [רש"י בבלי יומא יט,ב] מתני ליה לחייא בר רב אמר רב זכריה בן קבוטל - בפ"א, ומחוי ליה רב בכי"ת, עשה לו סימן שהוא קבוטל בכי"ת. ירמוז יקרוץ יורה - כולן לשון אחד הן, אלא שזה נופל על העינים, וזה נופל על האצבעות, שנאמר (משלי ו,י) מְקַרְץ בְּעֵינָיו מְלַל בְּרַגְלָתָהּ פֶּאֶצְבָּעֶיהָ: בפרק ראשון - צריך בו כוונה שנאמר בו דברים ואתחנן וז: וְהָיָה דְבַרְכֵימָה אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּן הַיּוֹם עַל-

א"ה ט"ע דעת מלדני (טוד"ר) מצות האמתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה על-פה, התשס"א - התשפ"ג; תמצית ההשערה: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) - להג'לי; מונח - ה'ר; מהפ' פשטא - מוציא מפשט; מר'א = מאר'ב, ה'ר; דר'א - מצרף; ת'ר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפ'א = טר'א - שני משמעות, ה'ר; מתפ'ט; מר'א טפ'א - ק' - שעשורה לגדול, תור לה'ות, מ'ל מקום; דר'א ת'ר טפ'א - ק'וצה עם ה'ל'ה שיה לפרטיה; מר'א ת'ר טפ'א - ק'וצה עם ה'ל'ה לא שיה לפרטיה; ת'ר מר'א טפ'א - ק'וצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מר'א ד'ר'ר לימוד אחד מה אפרויות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זר'א סגול' - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זק'קטן - 2; זק'קטן - 3; ה'ר - 4; מונח ה'ר - לפחות ... זק'קטן ... זק'קטן; חצי פסוק - היקף השלישיה; קד'א - סדר קדימות; אול'א - גרש = גרש'אם - יוצא מהענין; קד'א ואל'א - סדר זה או הפ'ל, הגנת נושא ולימוד פרטי; סדר מתאים, מלמד ולמד, עין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ור' מדות דר' אלעזר עם המלים לל, פרט, ה'ר, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש פסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה, ש'ה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש פסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה, ש'ה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחרים/תוש'ע"פ.

ל'בב'ה: ב'ם - שיש לך להשמיע מה שאתה מוציא מפיך.
ולא בתפלה - שהתפלה בלחש, שנאמר (שמואל א, פרק א) וקולה לא ישמע, כך מצאתי בשאלות דרב אחאי גאון.
(שמ"א א, יג) ונס'ה היא מ'דברת על-ל'פה רק שפ'תיה נ'עות וקו'לה לא ישמע ונח'ש'ה עלי לשפ'רה:
ב'ם - בדברי תורה, ולא בדברים אחרים - שיחת הילדים וקלות ראש. לא יוכל איש לדבר - אין לו רשות.

אמר ה'א השח שיחת חולין - ע'ר עשה: (רמב"ם דעות פ"ב, ה"ד) לעולם ירבה אדם בשתיקה ולא ידבר אלא או בדבר חכמה או בדברים שצריך להם לחיי גופו, אמרו על רב תלמיד רבינו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו, וזו היא שיחת רוב כל אדם, ואפילו בצרכי הגוף לא ירבה אדם דברים, ועל זה צוו חכמים ואמרו כל המרבה דברים מביא חטא, ואמרו לא מצאתי יגוף טוב אלא שתיקה, וכן בדברי תורה ובדברי חכמה יהיו דברי האדם מעטים ועניניהם מרובים, והוא שצוו חכמים ואמרו לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה, אבל אם היה הדברים מרובין והענין מועט הרי זו סכלות ועל זה נאמר (קהלת ה, א) כ'י בא הס'לוס ב'רה ענ'נו וקול קטיל ב'רה ד'ר'ים: (ש"רע י"ד הלכות תלמוד תורה סי' רמו, סכ"ה)
כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, עד] או שקרא ושנה ופירש להבלי העולם והניח תלמודו וזנחו, הרי זה בכלל כי דבר ה' בזה (במדבר טו, לא). (עה] ואסור לדבר בשיחת חולין). (הגהות מיימוני בשם חז"ל). (ועיי' בא"ח סימן ש"ז סעיף י"ו).

(דב' וא' ו, ז) **ו'דברת ב'ם** - טפחא אתנח, **ו'דברת** - טפחא תפקיד ה'ר ושנוי, מר'ה על הפשט של ד'ור-ד'ר תורה הל'ות של התנהגות שעת קריאת שמע, ומהם לומדים להל'ות התנהגות שעת לימוד תורה
ב'ם - אתנח, מ'ג'ל. (א) הת'ן מלמד להשמיע קול שעת לימוד תורה שעת קריאת שמע, טעם אתנח מ'ג'ל יל שלא להשמיע קול תפילת לחש. שלא ישיח שיחת חולין שעת קריאת שמע, שהייה ית'ת נסת, ית'ת המדרש. ית'ת אר'ץ (רמב"ם דעות פ"ב, ה"ד) לעולם ירבה אדם בשתיקה ולא ידבר אלא או בדבר חכמה או בדברים שצריך להם לחיי גופו,
ו'דברת - טפחא תפקיד ה'ר ושנוי, קריאת שמע שואל מפני היראה מש' מפני ה'רוד לומדים מקריאת שמע אל לימוד תורה
ב'ם - אתנח, מ'ג'ל. ש' שעת תפילה לא יענה על ד'רים אחרים, לא ירמוז, לא יקרוץ עיניו, לא יורה אצ' עותיו, לא ימולל רגליו.

ב'שבת'ה ב'בית'ה ו'בל'כת'ה ב'ד'ר'ה - מהפ' פשטא מונח זק'קטן
(רש"י) - יכול אפילו שכב בחצי היום תלמוד לומר **ו'ב'קומ'ה**. יכול אפילו עמד בחצי הלילה, תלמוד לומר **ב'שבת'ה ב'בית'ה** ב' **ו'בל'כת'ה ב'ד'ר'ה**. דרך אר'ץ דברה תורה, זמן שכיבה וזמן קימה:
(שפת"ח ב) - (קצ"מ) נראה לי דהכי פירושו דאין לומר **ב'שבת'ה ו'ב'קומ'ה** דוקא אפי' בחצי היום ובחצי הלילה, מדכתיב **ב'שבת'ה ב'בית'ה ו'בל'כת'ה ב'ד'ר'ה ו'ב'שבת'ה ו'ב'קומ'ה** אם כן כל היום וכל הלילה יקראו קריאת שמע ואם כן היה לו לומר ודברת בס יומם ולילה אלא דרך אר'ץ כו' ויהיה **ב'שבת'ה ו'ב'קומ'ה פירושו על ב'שבת'ה ב'בית'ה ו'בל'כת'ה ב'ד'ר'ה** ורוצה לומר **ב'שבת'ה וגו'** ואימתי בזמן **שבת'ה** (שר'ה העולם מצ' ע'ר לשינה) ובזמן **קומ'ה** דהיינו שחרית וערבית. (שר'ה העולם מצ' ער ופעיל)
טט - ע"פ רש"י ושפת"ח ויהיה **ב'שבת'ה ו'ב'קומ'ה פ' ב'שבת'ה ב'בית'ה ו'בל'כת'ה ב'ד'ר'ה** - זק'קטן מלמד על שני לימודים, מהפ' פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט ה'ת. היינו לשון היחיד של ה'ת אין וונתו ש'ל יחיד יעשה לפי זמן היותו ער אלא יעשה דרך אר'ץ דברה תורה, זמן שכיבה וזמן קימה (של ר' האנשים) שזה נלמד מטעם טפחא של **ו'ב'שבת'ה** תפקיד התפשטות הנלמד מהמש' אל'ל העולם שנלמד מהיוצא מהפשט ה'ת זה:
ו'ב'שבת'ה - טפחא תפקיד שנוי מש'ת היחיד לש'ת ה'ת'ים ו'ן טפחא פותחת טפח להתאפיין מה'ת אחריה **ו'ב'קומ'ה** שנוי מזמן קימת היחיד לזמן קימת ר' העולם.
ו'ב'קומ'ה - סלוק מ'ג'ל לזמן קריאת שמע שחרית וע'ת ואל לזמן הש'ת ה'ת והקימה של היחיד.

דברים ואתנח וז, ח, פרשת שמע [ז] ו'שננתם ל'בני'ה ו'דברת ב'ם ב'שבת'ה ב'בית'ה ו'בל'כת'ה ב'ד'ר'ה ו'ב'שבת'ה ו'ב'קומ'ה: [ח] ו'קשרתם לאות על-ג'ה ו'הניו ל'טפ'ת בין עיני'ה:

(דב' וא' ו, ז) **ו'ב'קומ'ה**: ס' סמ'ות אליו נאמר (דב' וא' ו, ז) **ו'קשרתם לאות** - (סלוק) מר'א טפחא תפקיד עין מידת דרישה סמ'ים, ללמד ה'לה הקשורה לתחילת זמן הנחת תפילין.
היות ומק'ל ללמוד תחילת זמן הנחת תפילין מהפסוק **ו'שננתם ל'בני'ה ו'דברת ב'ם ב'שבת'ה ב'בית'ה ו'בל'כת'ה ב'ד'ר'ה ו'ב'שבת'ה ו'ב'קומ'ה: [ח] ו'קשרתם לאות על-ג'ה ו'הניו ל'טפ'ת בין עיני'ה** (ללשונות הרמב"ם) **הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד]** ועוד כתב בפ' הנזכר זמן הנחת תפילין ביום ולא בלילה שנאמר **מימים ימימה** (שהם) זו מצות תפילין ואתיא כת"ק וכתב וכן שבתות ויו"ט אינם זמן תפילין שנאמר והיו לאות שבתות ויו"ט הן עצמן אות. ואתיא כו' עקיבא דאפליגי בהכי בפרק הקומץ רבה.
ל'ן אפשר שהסמ'ות אן מלמדת על זמן ה'ת הנחת תפילין מ'א מקור ה'ת א **חברותא מנחות לו, א]** כיצד? היה משכים לצאת לדרך לפני זמן הנחת תפילין, ומתיירא שמא יאבדו התפילין אם ישא אותם בידו, מניחן בראשו בלא ברכה. וכשיגיע זמן ממשמש בהן ומברך עליהם. שהמשמש הוא כמו הנחה.
ואם ה'ת לילה לא יחזור ו'ת נאמר - **[בן איש חי שנה ראשונה פר' חיי שרה סעיף ח]** ואם טעה והניח תפילין בעוד לילה ובירך עליהם, אין צריך לחזור ולברך כיאור היום וכנזכר באליה רבא סק"ג ושאר אחרונים ז"ל.

(דב' וא' ו, ז) **ו'קשרתם לאות** - מה'א טפחא, עין ק'וצת פרטים העשויה להתרת, אפשר י'אן הר'ת'ה אחת היא ה'ת אק"ו להניח תפילין, והר'ת'ה נוספת היא ה'ת אק"ו על הנחת תפילין. ומ'אן נלמד אל "וי'ר ה' - מה'א טפחא, אל-משה לאמר" וגם "ויאמר ה' - מה'א טפחא, אל-משה לאמר", שגם הם יהיה רמז ל'תות אק"ו על ה'ת'ה מדר'ת'ה המתאימה למצוות ש'ת'ת עוסק'הם.

[שכל טוב (בובר) שמות פרשת בא - בשלח פרק יג] וזמן הנחת תפילין קיי"ל כאחרים דאמרו משיראה את חבירו ברחוק ארבע אמות ויכירהו,
[חברותא ברכות ט, ב] אמר אביי: הלכה לתחילת זמן הנחת תפילין, (60) כזמן שקבעו אחרים לקריאת שמע, והוא משיכיר את חברו בריחוק ארבע אמות, אך לגבי קריאת שמע זמנה (61) כותיקין (62).
[ש"רע או"ח סי' ל סעי' א] זמן הנחתן בבוקר משיראה את חבירו הרגיל עמו קצת, ברחוק ד' אמות, ויכירנו.

ה"ט טעם דעם לודני מצותי (תורה) מצותי האמתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה על-פיה, התשס"א - התשפ"ג; **תפצית ההשערה**: **אתנן**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפירים) - להג'לי; **מונח** - ת"ר; **הפ' פשטא** - מוציא מפשט; **מאנא** = מאנא, ת"ר; **דרגא** - מצרף; **ת"ר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפיקא** = טפיקא - שני משמעות, ת"ר מתפשט; **מאנא טפיקא** - ש"ע שיעור לגדול, יתור לכות, מ"ל מקום; **דרגא ת"ר טפיקא** - קוצה עם הל"ה שיה לפרטיה; **מאנא ת"ר טפיקא** - קוצה עם הל"ה לא שיה לפרטיה; **ת"ר מאנא טפיקא** - קוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מאנא-דרגא** ו"ר ליימוד אחד מ"א אפטריות; **פסק ו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט; **ו** - זקף-קטן - 2; **זקף-גדול** - 3; **ח"י** - 4; **מונח ח"י** - לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** חצי פסוק - היקף השלישי; **קדמא** - סדר קדימות; **אזלא** - גרש - גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** - סדר זה או הפ' , הצגת נושא ולימוד פרטי סדר מתאים, מלמד ולמד, עין מדות מ"ג מדות דר' שמעאל ו"ל מדות דר' אלעזר עם המלים לל, פרט, ת"ר, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תרסא - דרוש פסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה ש"ה; **תלישא-גדולה** = תלישא - דרוש פסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה ש"ה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים (ת"ר) ע"פ.

1.11 דברים ואתחנן ג'ג (התש"פ)

דברים ואתחנן ד,ט:

רַב הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-רָצוּ עֵינֶיךָ וּפֶן-יִסְוְרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יַמֵּי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבִנְיָךָ וּלְבִנֵי בְנֵיךָ:

דברים ואתחנן ד,י:

יּוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחַרְבְּ פְּאֵמֶר הו' אֲלֵי הַקְּהָל-לִי אֶת-הַעָם וְאֲשַׁמְעֵם אֶת-דְּבָרֵי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לִירְאָה אֹתִי כָּל-הַיָּמִים אֲשֶׁר תֵּם חַיִּים עַל-הָאָדָמָה וְאֶת-בְּנֵיהֶם יִלְמְדוּן:

מ"א ואתחנן ד,טעמים של (דב' וא' ט - י)

(דב' וא' ד,ט), רַב - פזר רמז להערת רעיון מ"ת זה ללימוד למקום אחר תורה ואתחנן ד,טעמים של על-פה.

(דב' וא' ד,ט), הַשְּׁמֵר לְךָ - מונח תלישא-קטנה, עין שני תפקידי תלישא,

(דב' וא' ד,ט), וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים - קדמא ואזלא ... קדמא ואזלא, ת"ר טעמים המרמזות ללימוד לפי סדר מסוים ועוד סדר מסוים. גוף לל"ה וועוד לל"ה לשהו לעשות שיעור להיות משולב לל"ה הראשון. לל"ה גוף ריא לקיים לל"ה מצוות ה'.

(דב' וא' ד,ט), וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ - קדמא ואזלא עין לל של שמירת הגוף והנפש (האמונה ה'), ואין לל אלא מה ש"פ. הפרט על שני נושאים, שמירת הגוף ושמירת הנפש **פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים**. פרט זה מוטעם קדמא ואזלא עין לל ופרט, ואין לל אלא מה ש"פ. הפרט על נושאים אחדים, (דב' וא' ט - י עד כד) רון נסי יציאת מצרים, קריעת ים סוף, מתן תורה, קיום אה"ע שנים מ"ד. מהפרטים לומדים על"ל אמונת ה' והשגחתו הפרטית על ישראל.

(דב' וא' ד,ט), רַב - פזר רמז להערת רעיון מ"ת זה ללימוד למקום אחר תורה ואתחנן ד,טעמים של על-פה. מהמקור ת"א נקח את ה"ר המתחיל "החלק הראשון ש"ל לל ופרט של שמירת הגוף. **[בבלי שבועות לו,א]** והמקלל עצמו וחבירו כו'. אמר רבי ינאי: ודברי הכל. עצמו, **דכתיב: (דב' וא' ד,ט) רַב הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד**, כדרכי אבין אמר רבי אילעא, דאמר: כל מקום שנאמר השמר פן ואל - אינו אלא לא תעשה. ו(המקלל) חבירו, דכתיב: **(וי' קד' יט,ד) לֹא-תִקְלַל חֵרֶשׁ**.

המקור ת"א חוזר על נושא הלימוד למקום אחר, ושאר ת"נו ש"ל לל של שמירת הנפש (האמונה ה') **[ילקוט שמעוני תורה פרשת ואתחנן רמז תתכה] (דב' וא' ד,ט) רַב הַשְּׁמֵר לְךָ**, אמר ריש לקיש כל השוכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו שנאמר **רַב הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים**, וכד' אבין א"ר אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, רבינא אמר עובר בשני לאוין **הַשְּׁמֵר ו-פן**, רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשלושה לאוין **הַשְּׁמֵר לְךָ, וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ, פֶּן-תִּשְׁכַּח**, יכול אפילו מחמת אונסו, תלמוד לומר **וּפֶן-יִסְוְרוּ מִלְּבָבְךָ** במסרים בלבו הכתוב מדבר,

(דב' וא' ד,ט), וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ לל של שמירת הגוף.

(דב' וא' ד,ט), וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ - קדמא ואזלא עין לל של שמירת הגוף והנפש (האמונה ה'), ואין לל אלא מה ש"פ. הפרט על שני נושאים, שמירת הגוף ושמירת הנפש **מֵאֵד פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים**

[בבלי שבועות לו,א] והמקלל עצמו וחבירו כו'. אמר רבי ינאי: ודברי הכל. עצמו, **דכתיב: (דב' וא' ד,ט) רַב הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד**, כדרכי אבין אמר רבי אילעא, דאמר: כל מקום שנאמר השמר פן ואל - אינו אלא לא תעשה. ו(המקלל) חבירו, דכתיב: **(וי' קד' יט,ד) לֹא-תִקְלַל חֵרֶשׁ**.

[תורה תמימה (דב' וא' ד,ט) הערה טז] ... והנה כתב המהרש"א כאן וז"ל, האי קרא בשכחת התורה מיירי וכו' ולא איירו כלל הני קראי בשמירת נפש אדם עצמו מסכנה, עכ"ל. ולפי דבריו צ"ל דרך לרחווי בעלמא השיב החסיד להגמון מה שהשיב, אחרי דלא איירו כלל בשמירת הגוף, וכן מה דמרגלי בפומא דאינשי הפסוק **(דב' וא' ד,ט) וְנִשְׁמַרְתֶּם מֵאֵד לִנְפְשֵׁיכֶם** לכל ענין היוק גופני הוא לדברי המהרש"א בטעות.

אבל לא כן מפורש דעת ה-**[רמב"ם פ"א ה"ד מרוצח]** וז"ל, מ"ע להסיר כל מכשול שיש בו משום סכנת נפשות ולהשמר בדבר יפה יפה שנאמר **(דב' וא' ד,ט) רַב הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד**, עכ"ל. הרי מפרש לשונות הפסוקים האלה מפורש בשמירת הגוף.

ויש ראייה לפי זה ממ"ש ב-**[שבועות ל"ו א']** דאסור לאדם לקלל עצמו (כלומר את גופו) וילפו זה מפסוק זה **(דב' וא' ד,ט) רַב הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד**.

וקרוב לומר שמפרשים חז"ל שיעור הכתובים האלה ע"ד הצווי בפרשת ק"ש השמרו לכם וגו' ומה שתפס שמירת הגוף בשם שמירת הנפש לא קשה כלל, דכך לשון התורה בכ"מ, כמו טמא לנפש, הנפש הנוגעת, כי הצלת נפשי ממות, המבקשים את נפשך והרבה כונה, ויתור מזה מצינו ב-**[תענית כ"ב ב']** אסור לאדם לסגף עצמו בתענית דכתיב ויהי האדם לנפש חיה, נשמה שנתתי בכך החייה, הרי דמביא ראייה לשמירת הגוף מלשון חיות הנפש, וב-**[ב"ק צ"א ב']** יליף דאסור לאדם לחבל עצמו מפסוק **(בר' נח ט,ה) וְאֵךְ אֶת-דַּמְּיָם לִנְפְשֵׁיכֶם אֲדָרֶשׁ**, ואף הכא כולל במצות אזהרת שמירת הנפש גם אזהרת שמירת הגוף, ודו"ק:

[תורה תמימה (דב' וא' ד,ט) הערה יז] ועיין ב-**[רמב"ם פכ"ו ה"ג מסנהדרין]**, המקלל עצמו לוקה כמו שקלל אחרים שנאמר **(דב' ד,ט) רַב הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד**, עכ"ל. ויש להעיר לפי המבואר בדרשה בסמוך מ-**[מנחות צ"ח ב']** דהשמר ושמור נפשך הן שני לאוין למה לא ילקה שמונים כאן, וצ"ל דלענין מלקות כיון שהוכפלו בענין אחד נחשבין כחד, ורק לענין תוקף האזהרה אמרו דעובר משום שני לאוין, וראיה לזה דבמקום שהדין שלוקה משום שני לאוין אמרו מפורש לוקה שתיים לוקה שלש, כנודע, ועיין ב-**[סנה"מ להרמב"ם בשיורש התשיעי]**:

[ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) עשין עשה א] אבל לק"מ (לא קשה מידי) דמלבד די"ל דקושטא דמילתא קאמר דל"א (ראבין) אר"א (אמר רבי אילעא) מקרא ד-**(דב' וא' ד,ט) רַב הַשְּׁמֵר לְךָ**, גופי שמעינן לאו במקלל עצמו. בלאו הכי י"ל דנקט הך טעמא משום דאית בי' נפקותא דלינא לענין לחיובי ב'י שתיים אם היתרו בו משום **(שמ' ית' כז,ה) לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁמֶיךָ אֱלֹהֶיךָ לְשָׂוֹא** או **(שמ' מש' כג,א) לֹא תִשָּׂא שְׁמֵי שָׂוֹא** ומשום **(דב' וא' ד,ט) רַב הַשְּׁמֵר לְךָ**. וכההיא דירושלמי סופ"ג דשבועות שהבאתי לעיל עיין שם:

[יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף יז עמוד ב] בית המרחץ לרחוץ בו לכבוד שבתות וימים טובים ולא עוד אלא שיש בו רפואה לגוף וחייב אדם להשתדל ברפואת עצמו כדי שיוכל לעסוק בתורה ובמצוות ולעסוק בעבודת בוראו דכתיב **רַב הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ** וגו'. ובית הכסא דצורך כל אדם הוא כדי שלא יצטרך להתרחק חוץ לעיר ויבא לידי סכנת חולי או לידי סכנת ליסטים. (המהרש"א) **ת"ת** זה הוא שמירה רוחנית ולא שמירת הגוף (עיין תורה תמימה הערה טז), **א** ל"ד רמ"ה לומד שזה גם שמירת הגוף)

ה"ט טעם דעם לנגני טעם (ט"ו) צו מצות האמנות – תהלים ק"ט שם; טעמי המקרא והתורה על-פה, התשפ"ג – תשפ"ג: תפוצת השערת: תאנחן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להג'לי; מונח – ה'ו; מהפ' פשטא – מוציא מפשט; מ'א' = מאר'ב, ה'ו; דר'א – מצרף; ת'ר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפ'א = טר'א – שני משמעות, ה'ו מתפשט; מ'א' טפ'א – ק' ששעויה לגדול, יתור לרות, מ'ל מקום; דר'א ת'ר טפ'א – ק'וצה עם ה'לה שיה לפרטיה; מ'א' ת'ר טפ'א – ק'וצה עם ה'לה לא שיה לפרטיה; ת'ר מ'א' טפ'א – ק'וצה מממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מ'א' – דור לימוד אחד מ'א' אפרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זר'א סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; ל' – מונח ה'ע – לפחות 4; ... זק-קטן ... זק-קטן חצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – סדר זה או הפ'ל, בזנת נושא ולמוד פרטיים סדר מתאים, מלמד ולמד, עין מדות מ'ג מדות דר' ישמעאל ול' מדות דר' אלעזר עם המלים לל, פרט, ה'ו, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש פסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = ש'ה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש פסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = ש'ה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים (תוש"ע פ.פ.

1.12 דברים אתחנן ג'ג (התשפ"א)

[מגלה עמוקות פ' ואתחנן - אופן קפב] הפניית ה'ת"א צ' קלוגר הי"ו, ה'ח' סלו התשע"ט) ואיתא ספר סודי רזי ש'ימי עזרא שתיקן ל' הטעמים על הנקודות והתגין והאותיות, על ידי שלש ספרי התורות שנמצא אחר החור'ן, האחד שמו מעון, השני ספר זאטוטי, השלישי ספר היא היא, ה'ה' שהיו מחולקין הג' ספרי תורות אלו אותיות נקודות טעמים תגין, ה'לו אחר הר'ב, אחרו'ל שהרג ינאי המל' לת'מים ה'תורה ש'על פה, ולא רצה להאמין רק תורה ש'ת, ומחק'ל התגין ש'ספרי התורות, ולולי חסדי ה' שאשנתו של ינאי שמונה את אחיה השטן בקרא שמעון ו'ן שטח (ה'ת"א מ"ח [ע"א]), היתה תורה ש'על פה ח"ו נשת'חה מישראל. והנה ד'ר זה גם ו'ן מרומזו תורה ל' לית ל' מלה דלא רמיזו אורייתא (דאיתא תענית ט' [ע"א]), שאמר הק' ה' למשה תחלת שליחתו (שמות ד, ב) מזה (ת"ב) מה'נה (קרי) נ'נה, ת"ב מזה, רמז על התורה שלא תש'ח התורה, שהוא סוד מן (שמות ד, ב) משה, י בקראת התורה מטה דאיתא רעיא מהימנא (תיקו"ז יט מ"ג ע"א) אותיות מטה החל' תורה שנדרשת מ"ט פנים (מ"ר פ"ג ג'), ל' ת' ת' (שמות ד, ב) מזה לא ה"א, ש'א להגיד מראשית אחרית אף שיהפ' המטה לנחש שהסטר אחרא ג'ר עולם, מ'ל מקום ג' ספרים נרמזים מלת מ"ה יהיו עולם שלא תש'ח התורה, ש'ן מ"ה נוטרייקון "מעון זאטוטי" היא היא, ומאלו הג' ספרים ילמדו ישראל ל' רזי התורה טעמין תגין על ל' קוץ וקוץ תילי תילין של הל'ות. והנה לזה א' משה להתפלל ולהתחנן על אותו הדור של ינאי המל' שישתייר לנו שריד' אותו הדור, ורצה ל'נס לארץ ישראל ולהע'יר רעות האישי ליעל אליעזר ו'ן פועירה ורעות יוחנן ה'ן גדול, ורצה להע'ירם מן העולם עם ד'ות של ארץ ישראל שיהיו לו' ש'נס לשם. ל'ן פתח ואתחנן נו'ן ל' סוף, ואמר (דב' וא' ג, כג) בע'ת ה'הוא, קרי יו"ד ת'ת ו'ו, תצרף י"ו למלת ואתחנן, הרי יוחנן, שרמז על יוחנן ה'ן גדול, ואיתא פרק יצד מ'ת'ין (ה'ת"א) דף מ"ח [ע"א]) ינאי מל'א ומל'תא ר'ו ריפתא לא הו' להו ג'רא ל'ר'י (י ינאי המל' הרג ת'מי התורה)

(שמות ד, ב) ת'אמר אל'ו ה' מזה (ת"ב) מה'נה (קרי) נ'נה ת'אמר מ'שה:

(דב' וא' ג, כג) בע'ת ה'הוא – מ'ת'א טפ'א תפקיד ק'וצת פרטים העשויה להתר'ת, ע"פ [מגלה עמוקות פ' ואתחנן - אופן קפב]

אפשר א'ן לזמן רחוק עת שיגזרו רעות האישי ליעל אליעזר ו'ן פועירה ורעות יוחנן ה'ן גדול (ינאי המל') נגדם (דב' וא' ו, ד) ה' א'ל ת'ינו – מ'ת'א טפ'א תפקיד ק'וצת פרטים העשויה להתר'ת, היינו ה'ו אחדות ורחמי ה' ית'ת.

ט"ו מנחם-א' התשע"ט ה'ת"ז יז' פיש הי"ו.

ת"ב (דב' וא' ג, כג) אר'ני ה' את'ה החל'ות ל'הר'אות את-עבדך את-גדלך ואת-גדך תחנןך

אשר מי-אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכנבוכך: .. ומ'אר רש"י לפי פשוטו את'ה החל'ות ל'הר'אות את-עבדך מלחמת סיחון ועוג. כדכתיב (דב' ב, לא) ת'אמר ה' אלי ר'אה החל'תי ת'ת ל'נ'י. ידוע מהקדמונים שחילקו את טעמי התורה לחמש ק'וצות קיסרים, מל'ים, מ'ש'נים, ש'לישים, משרתים. וזקף קטן שיה ל'ק'וצת המל'ים. לפי זה נראה ל'אר את טעמי הפסוק את'ה החל'ות יש טעם פשטא על החל'ות לרמז על פשוטו של מקרא ד'ר רש"י, "ל'הר'אות את-עבדך את-גדלך יש א'ן פעמיים זקף קטן שמרמזים על שני מל'ים, ד'ר רש"י שהפסוק מרמז על הנצחון על שני המל'ים סיחון ועוג. ו'ן מילים אלו נמצאים ו'ן שני קיסרים שמרמזים על סיחון ועוג. היינו ו'ן סוף הפסוק הקודם לאתנחתא ש'אה לאחריהם, ו'ן סוף פסוק ואתנחתא נקראים קיסרים. ויש שמחלקים את החלוק של טעמי התורה לחמש ק'וצות קיסרים, מל'ים, שרים, פקידים, משרתים. ושמות אלו עולים יחד עם ה'ולל ג'מטריא 2345 שזה סדר המספרים מ-2 ל-3 ול-4 ו-5 לפי הסדר, היינו הטעמים שהם החלק ה'וה יותר של התורה סדר ה'טנת"א ר"ת ט'עמים נ'קודות ת'גים אותיות, הם מ'ת'רים אותנו למספר 1 שמשמל את הק' ה' יחידו של עולם. ו'ן הם החלק ה'וה יותר של התורה שנוגע א'חד ממש. והם נוגעים לפי הסדר של 1-2 ל-3 ו-4 ו-5 שמתח'ר ל-1. טט: לפי הסדר מלמטה למעלה מ-5 ל-4 ל-3 ל-2 ל-1 או לפי הסדר מלמעלה למטה מ-1 ל-2 ל-3 ל-4 ל-5.

דברים ואתחנן ג,כז: ויתעבר ה' בל למענכם ולא שמע אלי ויאמר ה' אלי רב'לך אל-תוסף דבר אלי עוד בדבר הנה: דברים ואתחנן ג,כז: עלהו ראש הפס'ה ושא עיניך ימה וצ'פנה ותימנה ומז'חה ור'אה בעיניך כי-לא תעבר את-הנה הנה:

(דב' וא' ג, כז) על'הו – פסק תפקיד מידה י"א מל' מידות סדור שנחלק, קריאה עם פסק מצרפת את המלה (דב' וא' ג, כז) על'הו אל ה'ת'ת לפניו מוצג (דב' וא' ג, כז) ויאמר ה' אלי רב'לך אל-תוסף דבר אלי עוד בדבר הנה: (דב' וא' ג, כז) על'הו ת'ת [תורת הפסק הרב מוריסאנו ה"ו] להיות תיבת "עלה" נמשך על דברי הפסוק שלפניו בו נאמר (דב' וא' ג, כז) למענכם שהראיה (דב' וא' ג, כז) ושא עיניך תהיה לטובתם של ישראל שארץ ישראל תהיה נוחה להכבש לפניהם. וטט מוסיף שהראיה הזו על א"י מתמידה ומסייעת לעם ישראל ולא ל' עולם.

קריאה אילו ללא פסק ומשמעה עלה דילוג (או יראה עיני משה דילוג וללא טרחה) על ו' מעלות (מדרגות) הר לפסגה וזאת הסקה הפ'ה ממסקנת [יאר הפסיק הרב שפירא זצ"ל] שהפסק מלמד על הדילוג.

הס'ר זה ו' מעלות (מדרגות) מרומזות ת'נית הטעמים מונח ת'יע ראש הפס'ה תפקיד לפחות א'ע, א'ן משמעות ה'ת'ה. הס'ר טט ע"פ [מדרש תנאים] ... ד"א (דב' וא' ג, כז) על'הו ראש הפס'ה אמר לו הקדוש ברוך הוא העליתיך יתר ממלאכי השרת שמלאכי השרת לא נתתי להם רשות אלא להיות עומדין לפני ולא נתתי להם רשות ישיבה שני (ישעיהו ו, ב) שרפים עמדים ממעל ל' ובך (משה) כתיב (דב' עקב ט, ט) ואש' ב'הר אר'עים יום ואר'עים ל'לה:

(דב' וא' ג, כז) על'הו – פסק תפקיד מידה י"א מל' מידות סדור שנחלק, קריאה ללא פסק מלמדת את הפשט, לקראת מותו משה מצטוה לעלות פעמים אחדות או ת'ות אל ראש הפס'ה של הר' על לפחות א'ע'ה שמות (ראה הס'ר פ'ר' רים, ד'רים האזינו ל', מט), הסקה מ-[מדרש תנאים] קריאה עם פסק (דב' וא' ג, כז) על'הו ראש הפס'ה – מרמזת לעליות קודמות של משה אל ראש הפס'ה לשמוע את ד'ר ה' הר סיני, ות'וי העליות מרומזות ת'נית הטעמים מונח ת'יע ראש הפס'ה תפקיד לפחות א'ע, ועוד מרומזות פסק ת'דל ו'ן משה היוש' לפני ה' ו'ן ישעיהו ו, ב) שרפים עמדים ממעל ל' . ראה מסקנה מ'מ' המש'.

המש' [מדרש תנאים] ... (דב' וא' ג, כז) ושא עיניך ימה וצ'פנה ותימנה ומז'חה מכאן אמרו העומדין בחוצה לארץ הופכיני פניהם כנגד ארץ ישראל ומתפללין שני (מ"א ח, מח) והתפללו אליך ג'ר' אר'עים: העומדין בארץ ישראל הופכיני פניהם כנגד בית המקדש ומתפללים שני (מ"א ח, לה) והתפללו אל-המקום הנה (עיי' שם ל'ח מ"ב) (טט: (דברי הימים ב ו, לב) וגם אליה'ר'י ... (התפללו אליה'נות הנה: (מ"א ח, מא) וגם אליה'ר'י ... (מ"א ח, מב) א' והתפללו אליה'נות הנה:) : העומדין בבית המקדש מכוונין את לבם כנגד בית קדש הקדשים ומתפללין שני (מ"א ח, לה) והתפללו אל-המקום הנה נמצאו העומדין בצפון הופכיני פניהם לדרום הופכיני פניהם לצפון במזרח

ה"ה ט"ט טעם דעת למוני מצוות (ל"ט מצוות) האמתי - תהלים ק"ט שם; טעמי המקרא והתורה של-על-פה, התשס"א - התשפ"ג; תפצית ההשערת: אתנחן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להג'לי; מונח - ה'א; מהפ' פשטא - מוציא מפשט; מרנא = מארנא; ה'א; דרנא - מצרף; ת'יר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא - שני משמעות, ה'א; מתפשט; מרנא טפחא - ק' שעשויה לגדול, תור לחות, מ'ל מקום; דרנא ת'יר טפחא - ק' וצה עם ה'ל'ה שיה לפרטיה; מרנא ת'יר טפחא - ק' וצה עם ה'ל'ה לא שיה לפרטיה; ת'יר מרנא טפחא - ק' וצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר-ד'רר לימוד אחד מה אפטריות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זק-קטן - 2; זק-גדול - 3; ה'א; 4; מונח ה'א - לפחות 4; ... זק-קטן ... זק-קטן חצי פסוק - היקש; השלישי: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש - גרשי'ם - יוצא מהענין; קדמא ואלא - סדר זה או הפ'ה, הגנת נושא ולימוד פרטיים סדר מתאים, מלמד ולמד, עין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול' מדות דר' אלעזר עם המלים לל, פרט, ה'א; מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש פסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה ש'הה; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש פסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה ש'הה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים (תוש' ע"פ.

1.13 ה'רים אתנחן ג'ג (התשפ"ג) (השתתפות נחלת יעקב)

דברים ואתנחן ג'כח: וצו את יהושע ויחזקו ואמצוהו כיהוא יעבר לפני העם ה'זה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה:

(דב' וא' ג'כח) וצו את יהושע - מת'א טפחא תפקיד עין ק' וצת פרטים העשויה להתרח'אן ה'א; עסוק פרטי פרטים של ד'רים ש' "י צר'ים פ'רש'י" (ג'כח) וצו את יהושע - על הטרחות ועל המשאות ועל הריבות: פ'י [אור החיים] וב- [ספרין] אמרו (פנחס קל"ו) וז"ל צוהו על הגבעונים (משמע שמשא הזהיר את יהושע מפני תרמיות של יוש'י ענ'ן מו של הג' עונים) (שפת"ח ג) כמו שאמר הכתוב (דב' א'יב) א'ה א'שא ל'די ט'ר'ת'ם ומש'א'ם ר'נ'י'ם: (טט: ה'א; אתי את הרישא של הפסוק שאינה שפת"ח, להדגיש את היות יהושע יחיד ומיוחד מו שמשא היה יחיד ומיוחד ל' אחד ויקש את תשומת ה'ל' של ה'א; א'ליו, להיות מעו'ה פרטיים של הצ'ור והפרט ולה'ל את הצ'ור) דאי קאי האי וצו על ו'אמצוהו ויחזקוהו הא כבר אמר ויחזקוהו בוי"ו דמשמע שחזן מן הצ'ורי שתצוהו גם ויחזקוהו ו'אמצוהו אלמא הצ'ורי לחוד והחזוק והאמוץ לחוד: (אור החיים) (ג'כח) וצו את יהושע - צריך לדעת מה היא מצוה זו, וב- [ספרין] אמרו (פנחס קל"ו) וז"ל צוהו על הגבעונים ד"א צוהו על המריבות וכ' ע"כ, ואין זה מפורש בכתוב וזלת אם נאמר שהם דברי קבלה, ואפשר לומר בפשט הכתוב על פי דבריהם ז"ל שאמרו אין צו אלא מלכות דכתיב (ש"א י"ג) ויצוהו ה' לנגיד וגו', ועיין מה שפירשתי בפרשת (שמות ו' י"ג) ויצום אל בני ישראל וגו', כמו כן בא מאמר ה' כאן למשה שבחיו ימלוך יהושע על ישראל ויחזקוהו במלכותו לעיני כל ישראל: (מלבי"ם) (ג'כח) וצו את יהושע - עפ"ז צוה לו שנית שיצוה את יהושע, ו'ולל בזה שיצוה אותו תורה שבע"פ כמ"ש משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכמ"ש חז"ל שמשא א"ל ליהושע כל ספיקות שיש לך לשאל שאל, ואח"כ נשתכחו מיהושע כמה הלכות ושאל מה' וא"ל לא בשמים היא, ואם היה משה נכנס לארץ לא היה צריך לזה כי היה יכול לשאל מרבו,

ד"א (דב' וא' ג'כח) וצו את יהושע - (סלוק) מת'א טפחא תפקיד עין סמ'ים ל- (ג'ז). א'ל לפי [שפת"ח ג] ו'הן שהסמ'ות היא אל (ד' א' א' א') להיות יהושע א'א ו'ת' ומ'ליל ל'ל ול'ל אחד מ'י"מו שהיה משה;

(רש"י) (ג'כח) כיהוא יעבר - אם יעבור לפניהם ינחלו, ואם לאו לא ינחלו. וכן אתה מוצא כששלח מן העם אל העי והוא ישב (יהושע ז,ה) ונפו מהם אנשי העי וגו', וכיון שנפל על פניו אמרו לו (יהושע ז,ז) קום לך קום לך' [שפת"ח ז] דקמת במקומך ולא הלכת עמהם) כתיב, אתה הוא העומד במקומך ומשלח את בני למלחמה (יהושע ז,ז) למה ה'ה אתה נפל על-פניך: לא כך אמרתי למשה רבך אם הוא עובר עוברין, ואם לאו אין עוברין:

[מדרש תנאים לדברים (הופמן)] (ג'כח) וצו את יהושע אין צוהו בכל מקום אלא זירו שני' (דב' וילך לא,ז) ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיניך ליישר אל תנוק ואמץ חזק בתורה ואמץ במעשים טובים: כיהוא יעבר לפני העם ה'זה אם עובר לפניו הן עוברין ואם לאו אינן עוברין: והוא ינחיל אותם אם מנחילן נוחלין ואם לאו אינן נוחלין:

(ג'כח) כיהוא יעבר - מונח ה'א;ע, תפקיד לרמז ללפחות את' עה למודים. (למוד א) כיהוא - מקר ורר'י' פ'רש'י"אם יעבור (יהושע) לפניו ינחלו, ו'ין ואם לאו לא ינחלו. (למוד ב) [מדרש תנאים] (למוד א) כיהוא - מקר ורר'י' ע'ור, אז י'רו, ו'ין אם לא י'רו לפניו לא י'רו (למוד ב) כיהוא - מקר ורר'י' יושע מנחיל אז ינחלו ו'ין אם לא מנחיל אז לא ינחלו. אפשר ש- [מדרש תנאים] מרמז (למוד ג) (למוד ד) (דב' וילך לא,ז) ו'תנוק ואמץ חזק בתורה ואמץ במעשים טובים: אפשר ש- (למוד ה) (למוד ו) ה'ם פ'י [אלשיך] (ג'כח) ... כי ראייתך אשר תביט בארץ תקנה הכנה בה להיותה נוחה ליכבש לפניו, על דרך מה שאמרו בהלוך אברהם בה (א'א תרא ק א). וזהו (ג'כח) והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה: שהוא על ידי אשר תראה, ובוה אומרו אשר תראה אינו מיותר: ו'ות תחיות משה (דב' וא' ג'כח) וראיתו את הארץ (הנאמר אן ו'עוד ת'ים) יהושע ע'ור, ו'ש, מנחיל,

(למוד ז) פ'י [אילת השחר] (ג'כח) וצו את יהושע ויחזקו ואמצוהו. פרש"י בדבריך (משה אל יהושע) שלא ירך לבו לומר כשם שנענש רבי עליהם (על בני ישראל) כך סופי ליענש עליהם, מבטיחו אני (ג'כח) כיהוא יעבר ... והוא ינחיל. והנה הקדוש ברוך הוא לא הבטיח שיהושע לא יחטא, וא"כ ממ"נ (ואם ו' ממה נפש) אם הוא יחטא למה לא יענש ואם לא יחטא פשיטא שלא יענש, וי"ל שחטא כמו זה שמשא רבינו נתבע עליו (שה'ה סלע מקום ל'ר אליו) שייך שימצא אצל כל אחד, והקב"ה הבטיחו דלא ימנע מיהושע מלהכניסם לא"י בעון חטאים מעין אלו: (ג'כח) כיהוא יעבר לפני העם ה'זה והוא ינחיל אותם - ת'יע ... זק-קטן ... זק-קטן, ת'נית טעמים ו'עין שלושה זק-קטן, העשויה לרמז לת' טחה עוצמתית מאד, והיא (למוד ז) יהושע לא יענש על חטא כמו זה שמשא רבינו נתבע עליו

(למוד ח) פ'י [ילקוט מעם לועז - יב (יהושע), הרב מיטארני ר"מ, ע' י"א (אוצה"ח)] ... וזהו שהקב"ה מצוה (את יהושע ללחיות התמדה) משרת משה. לאמר שיהיה תמיד בעיניו משרת משה. וזה משלשה טעמים האחד שלא זכה לגדולה זו אלא מפני שהיה משרת את משה ולא מש מאהלו. והטעם השני, שמכיון שרבו משה היה עניו, גם הוא צריך להיות עניו. והטעם השלישי על פי מה שכבר בארנו שהעצה היעוצה, לאדם שעלה לגדולה שלא יתגאה בלבו שיתן דעתו מה היה לפני שניכנס לגדולה, ולכן צוהו הקב"ה שיאמר תמיד בלבו שהוא משרת משה.

(ג'כח) כיהוא יעבר לפני העם ה'זה והוא ינחיל אותם - ... זק-קטן ... זק-קטן, תפקיד היקש. אלא ש'לל ל'ל ת'ת מ'יל ענין שת'נית טעמיו מרמז ללמוד ממנו היקש למקום אחר תורה. ואילו ו'ין מומלץ ליהושע שיקש מענותו של משה ח'יו הפרטיים ו'מנהיגותו ענוה של בני ישראל אל עצמו ח'יו הפרטיים ו'מנהיגותו ענוה של בני ישראל. (רש"י) (ג'כח) ויחזקו ואמצוהו - בדבריך, שלא ירך לבו לומר כשם שנענש רבי עליהם כך סופי ליענש עליהם, מבטיחו אני כי הוא יעבור והוא ינחיל:

ה' טעם ודעת מלכודת (ש"ס) מצות (ה'תש"ס) - תהלים ק"ט: שם; טעמי המקרא והחזרה על-פה, ה'תש"ס: מצות ההשערה; אתנח. סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להג'לי; מונח - ה'ו; מהפ' פשטא - מוציא מפשט; מרנא = מארנא; ה'ו; דרנא - מצרף; תיר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא - שני משמעות, ה'ו; מתפוט; מרנא טפקא - ק' שעשורה לגדול, תור לחות, מל מקום; דרנא טפקא - ק' וצה עם ה'ה שיה לפרטיה; מרנא תיר טפקא - ק' וצה עם ה'ה לא שיה לפרטיה; תיר מרנא טפקא - ק' וצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מהפ' דרנא ורר לימוד אחד מה אפשריות... פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; קדמא - מוסף מהענין על הענין או גורר ממנו; פשטא - פשוט; ו; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; ה'ו; 4; מונח ה'ו - זקף-קטן ... זקף-קטן חצי פסוק - היקף: השלישי: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש - גרשיים - יוצא מהענין; קדמא ואולא - סדר זה או הפוך, בזמננו נשאל ולימוד פרטיים סדר מתאים, מלמד ולמד, עין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ל מדות דר' אלעזר עם המלים לל, פרט, ה'ו; מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש פסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה, ש'הה; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש פסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה, ש'הה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/תורש"פ.

(רשב"ם) (ג,כח) וְחִזְקוּהוּ וְאַמְצְוֵהוּ לזרוזו ולומר לו אל תירא ואל תחת, מונח אתנח, מונח מת"ה אתנח מג'יל, סה"ל להג'יל יראתו מפני האו"ם **(בכור שור) (ג,כח) וְחִזְקוּהוּ וְאַמְצְוֵהוּ** בדברים, שיהא רזיו וממולח ללחום מלחמת - ה' ולהכרית הגוים ההם ופסיליהם. מונח - לחות ה'רי חיזוק **(בעל הטורים) (ג,כח) וְחִזְקוּהוּ וְאַמְצְוֵהוּ** ב' במסורה. **(ג,כח) וְצִוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ ... וְחִזְקוּהוּ** (שמ"ב יא,כח) **הַחֹזֵק מִלְּמַתְּנָה** אֶל־הַעֵיִר וְהַרְסָה וְסִנְקוּהוּ: ביואב. כמו שיואב היה שר הצבא כך היה יהושע שר צבא אף בחיי משה כדי להחזיקו, כמו שמפורש במלחמת עמלק (שמ"ב בשלח יז,ט):

(מלבי"ם) (ג,כח) וְחִזְקוּהוּ וְאַמְצְוֵהוּ התבאר אצלי ההבדל בין חזק ואמץ שהאמוץ הוא התמדת החזוק לאורך ימים, ואם היה משה נכנס לארץ היה די החזוק לשעתו כי היה יכול לחזקו בכל עת לא כן עתה צריך אתה לאמצו שיאמץ לבבו בתמידות כי הוא יעבר הוא לבדו: **(רש"י הירש) (ג,כח) וְחִזְקוּהוּ** - לבל יסטה ממסלול חובתו מסיבה כל שהיא; **וְאַמְצְוֵהוּ** - למען יתגבר על כל הקשיים והמכשולים. **(ג,כח) וְחִזְקוּהוּ וְאַמְצְוֵהוּ** - מונח מת"ה אתנח מג'יל, סה"ל להג'יל את יהושע למסלול יראת ה'.

(נחל קדומים ואתנחן אות ו) (ג,כח) וְהוּא יִנְחִיל אוֹתָם. ס"ת אלם כלומר הוא (יהושע) עשה עצמו כאלם בחיין אף על פי שהגיע להוראה לכך זכה לעטרה תדע שלא תמצא בתורה אלא שני פעמים שדיבר יהושע אחד קנא למקום קול מלחמה במחנה ואחד קנא לרבו אדוני משה כלאם רבינו אפרים ז"ל:

(ג,כח) וְהוּא יִנְחִיל אוֹתָם - פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים, שלפי טעם פשטא הם פשט ה'ת. (למוד א) ושו והנחלה (למוד) ענותנותו של יהושע פני משה תנו ואתה אותו להגיע להוראה ולעטרה של מנהיגות הממשלה מנהיגות משה תנו. **(שפתי כהן) (ג,כח) ובמדרש אמר [ספרי פרשה זו ה'] אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה: מגיד שראה משה בעיניו מה שלא הלך יהושע ברגליו, דרשו ז"ל לפי שאמר (דב' וחה"ב לד,א) וַיִּרְאֶה ה' אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה, וכאן אמר (ג,כח) וְהוּא יִנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ, ולא אמר כל, מכאן דרשו שראה משה בעיניו מה שלא הלך יהושע ברגליו. עוד אמר לו (ג,כח) וְהוּא יִנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה כדי שיתקדש בראייתו לפי שעתידין לצאת בגלות על ידי עוונותיהם ולהתפזר בארבע כנפות הארץ כדי שימצאו מנוח בכל מקום שיתפזרו שם, כמו שכתבנו בפרשת מסעי, ולזה היתה סיבת מיתת משה ואהרן בחוף לארץ והנביאים כגון יחזקאל בן בוזי וכן כמה צדיקים שמתו בחוף לארץ כמו דניאל וחנניה וחביריו ומרדכי וכן כמה צדיקים כדי שיגלו שם ישראל ותגלה השכינה עמהם ותמצא אכסניא ויהיה לה נחת רוח,**

(ג,כח) ובמדרש אמר [ספרי פרשה זו ה'] אֶת־הָאָרֶץ - מקף - וררין ין חלקי ארץ שמשא ראה ויהושע ש והנחיל ין חלקי ארץ שמשא ראה ויהושע לא ש ולא הנחיל, אֶת־הָאָרֶץ - טפחא תפקיד פותח טפח להתאפיין מת"ה אחריה אֲשֶׁר תִּרְאֶה - זאת הראייה של משה שמקדשת את הארץ וע"י טעם טפחא מתפשט אפיון הקדושה למע"ר לארץ לל רוחות השמים ש"ל מקום אליו יגלו ישראל תגלה השכינה עמהם ותמצא אכסניא ויהיה לה נחת רוח **אֲשֶׁר תִּרְאֶה: מת"ה סלוק מג'יל סה"ל ה'ו הג' לות אלו השנויים שחלו ארץ שהוג' לה ממחוללת ונתקדשה ראיית משה קדושה.**

דברים ואתנחן ג,כט: וַנִּשְׁבַּח בְּנֵי־אֱלֹהִים מִלִּבְּיַת פְּעוֹר: פ **(רש"י) (דב' וא' ג,כט) וַנִּשְׁבַּח בְּנֵי־אֱלֹהִים** - ונצמדתם לעבודה זרה" ואף על פי כן **(דב' וא' ד,א) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־הַקְּוִיִּם** **וְאֶל־הַמְּשֻׁפָּטִים** והכל מחול לך ואני לא זכיתי לימחל לי:

(שפת"ח ח) ר"ל דקרא לפניו (ט: ג,כט) (מירי בענין תשובת הקדוש ברוך הוא למשה שלא יכנס לארץ אמר משה לישראל ג,כט) וַנִּשְׁבַּח בְּנֵי־אֱלֹהִים שונצמדתם לעבודת אלילים והייתם חוטאים בעבודת אלילים אף על פי כן נאמר לכם **(ד,א) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל** וגו' כלומר אף על פי כן אתם נכנסין לארץ ואני כו' ואף על גב שהיא **(ט: ג,כט) (פרשה בפני עצמה הנה כמוה (במ' פ' כו,א) וְהָיָה אַחֲרָיִךְ הַמַּגִּפָּה פּוֹצֵת וְהָיָה ה' אֱלֹהֵי־מִשְׁכַּנְךָ וְהוּא יְעוֹד אַחֲרָיִךְ וְאִם תֹּאמְרוּ לָמָּה הַזְכִּיר מִשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל עֲבִירָה זו יתור משאר עבירות שעשו במדבר ויש לומר דלכך מזכיר משה להם עבירה דמול בית פעור דאף על פי כן מחל לכם הקדוש ברוך הוא על ידי קבורתי דלכך נקברתי בחוף לארץ כדכתיב **(דב' וחה"ב לד,א) וַיִּקְבְּרוּ אֶת־וְיָאֵל מִלִּבְּיַת פְּעוֹר וְפִירְשׁוּ שֵׁם לַכֶּךָ נִקְבְּרוּ מִלִּבְּיַת פְּעוֹר דַּהֲיִינוּ בַחֹף לָאָרֶץ שִׁיחָה כַּפְּרָה לַמָּה שֶׁחֲטָאוּ בְּבֵית פְּעוֹר בְּעִבְרַת אֱלִילִים מִצְּאֵתִי בְּשֵׁם מַהֲרִי־יָ: וְלִקּוֹט שְׂמוֹנֵי תוֹרָה פְּרֻשְׁתָּה וְאַתְּחַנֵּן רִמּוֹ תַּחְבֵּג (דב' וא' ג,כט) וַנִּשְׁבַּח בְּנֵי־אֱלֹהִים** אמר להם איזה עבירה עברתי וכמה בקשות בקשתי ולא נסלח לי, כמה עבירות עברתם ואמר לכם המקום עשו תשובה ואני מקבל, רבי יהושע בר אבא (יהודה בן בבא) אומר בשלש מקומות באו ישראל לידי עבירה חמורה ואמר להם הקדוש ברוך הוא עשו תשובה ואני מקבל. ... וְיָאֵל אֲמַר לָהֶם רְאוּ כִּמָּה בִּינִיכֶם לְבִינֵי כִּמָּה תַּפְלוֹת וְכִמָּה בִּקְשׁוֹת וְכִמָּה תַּחֲנוּנֵיכֶם בִּקְשָׁתִי וְנִגְוָה עָלֵי שְׁלֹא אֲכַנְסֵה לָאָרֶץ אֲבָל אֲתֶם הַכַּעֲסֶתֶם לִפְנֵי (כמה פעמים) מ' שנה) שְׁנָאֵר (תה' צה,י) אַרְבָּעִים שָׁנָה וְאַקּוֹט בְּדוֹר נְאֻמְרָה עִם־תַּעֲרִי לָאָהֱ אֲתֶם לֹא־יִדְעוּ דְהָיָה: ולא עוד אלא שגדולים שלכם משתחיים לבעל פעור וימין הקדוש ברוך הוא פשוטה לקבל שבים שנאמר **(ד,א) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע** וגו' הרי אתם חדשים כבר מחול לשעבר: **(אברבנאל פרשת ואתנחן) ... ויקשה עוד למה זכר ענין בעל פעור בסתר ורמזיה בהיות שזכרו מיד אחרי זה בביאר רחב. ועוד איך יאמר שנצמדו לבעל פעור ומחל הש"י להם ולא לו. כי הנה הוא פירש מיד (דב' וא' ד,א) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל אֶת־אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ ה' בְּעָוֹר כִּי־לֹא־הָיִיתָ אֲשֶׁר הִלַּךְ אַחֲרָיִךְ עַל־פְּעוֹר הַשְּׂמִיּוֹן ה' אֶלְהֵיךָ מִקְּרָב: (דב' וא' ד,א) וְאַתֶּם הַדְּבָרִים הַלֵּזִים הַלֵּזִים הַלֵּזִים: וזה יורה שהקב"ה לא מחל אל הפושעי אבל השמים ואתם שונארו חיים היו דבקי' בה' שלא פשעו. ומה הטענה א"כ למשה שימחול לו הש"י על חטאו:****

(דב' וא' ג,כט) וַנִּשְׁבַּח בְּנֵי־אֱלֹהִים - (סלוק) מונח זקף-קטן, זקף-קטן רומז לשני למודים, מונח עשוי לחות למודים זקף-קטן. (למוד א) מרומזת וְיָוָה רָה של חלק מ'ני ישראל (פ'י א'א'ג'אל) וְיָוָה יִרְחַם חמורה מאד ועוד ע"י דור שגדל מ'זר ולא ראה את הע'ודה הזרה מצרים, ואף על פי ה'מחל להם ולפי פ'רש"י ע"י מיתת וק'ורת משה מול'ית פעור מקום הע'ודה הזרה שע'דו על סף ה'ניסה לארץ נענן וְיָוָה ה'פָּרַח ע"י מיתת וק'ורת משה שם הם ב'נסים לארץ נענן, (למוד) לעומת החטא של משה ואהרן שלא ז'רו אל הסלע אלא ה'ו ו'ו ולא נמחל להם ולא נ'סו לארץ נענן. וע"פ **(אברבנאל) (למוד א) נ"ל א"ל מזה אין מקום (ללמוד) טענת משה שהש"י ימחול על חטאו.**

(אלשיך) (דב' וא' ג,כח) אך מה נעשה כי (ג,כט) וַנִּשְׁבַּח בְּנֵי־אֱלֹהִים אחרי זאת **מִלִּבְּיַת פְּעוֹר: אשר שם היה עון השטים. ושמא תאמר אשר חטאו מתו, לזה אמר (ג,כט) וַנִּשְׁבַּח בְּנֵי־אֱלֹהִים** כי כולנו שם ישבנו ולא מחינו, וזלת פנחס, כי על כן היה חיוב כליה אלמלא פנחס, כמאמר יתברך **(במ' פ' כה,יא) בְּקִנְיָו אֶת־קִנְיָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא־לִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָתִי: (למוד א) וולם אשמים עון פעור י ה'ים שלא ע'דו לא מחו (למוד) מעתה לא רק ה'ות הצדיק אלא על'ל אחד מוטלת ח'ת הה'חה ש'ק'ה'די ש'ה'לל יציליה **[אלשיך] על כן, (דב' וא' ד,א) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע** ו', לומר אם מתחלה שהייתם משוללי אשמה היתה הצלחתכם תלויה ביהושע, עתה ישראל תעשו עיקר מעצמכם, כי אין זכות הצדיק מועיל לחטאים, כי אם להגין מפני הרעה לא להשפיע טובה.**

ה"ט טעם דועט מלדני (טוד"ר) מצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה של על-פה, התשס"א - התשפ"ג; תמצית ההשערה: אתנחן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להג'לי; מונח - ה'ר; מהפ' פשטא - מוציא מפשט; מר'א = מאר'ב, ה'ר; דר'א - מצרף; ת'ר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפ'א = טפ'א - שני משמעות, ה'ר; מתפשט; מר'א טפ'א - ק'א' שעשויה לגדול, יתור לכות, מ'ל מקום; דר'א ת'ר טפ'א - ק'וצה עם ה'ל'ה שיה לפרטיה; מר'א ת'ר טפ'א - ק'וצה עם ה'ל'ה לא שיה לפרטיה; ת'ר מר'א טפ'א - ק'וצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מר'א ד'ר'ר ליימוד אחד מה' אפטריות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זר'א סגול' - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זק'קטן - 2; זק'קטן - 3; ה'ר - מונח ה'ר - ... זק'קטן ... זק'קטן חצי פסוק - היקף: השלישי: (קדמא - סדר קדימות; אול'א = גרש = גרשי'ם - יוצא מהענין; קדמא ואל'א - סדר זה או הפ'ל, בזמנא נושא ולמוד פרטי'ס סדר מתאים, מלמד ולמד, עין מדות מ'ג מדות דר' ישמעאל ול' מדות דר' אלעזר עם המלים ל'ל, פרט, ה'ר, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש פסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = ש'הה; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש פסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = ש'הה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושא'ם אחר'ם (תוש'ע"פ.

1.14 ה'רים אתהנן ג'ג (התשפ"ג)

איכה ב,יג: מה-אעירך מה-אדמה-לך הפת ירושלים מה-אשנה-לך ואנחמך בתולת בתי-ציון כיר-נדרול כים-שברך מי-ירפא-לך: ס

איכה ב,יג) מה-אעירך מה-אדמה-לך - גרשיים מונח ה'ר, עין יצא מן ה'ל'ל ללמד על ה'ל'ל או על עצמו, ע"פ [פסיקתא רבתי איש שלום] פסקא לג אנעי אנכי] אפשר שהושע ה'יא יצא מ'ל'ל ה'יאיים העידו ישראל 90 שנה (ג'י המלה (מ'ל'ב ז,יג) נ'עוד) וחיו ומשפחתו הם משל ליחסים המשתנים ין ה' לעמו ישראל, מה-אדמה-לך - מונח ה'ר, לפחות את'ה עה ה'יאיים מ'ל'ל זיים החל מזמן המל' עוזיה (הושע, ישעיה, ירמיה, יחזקאל) ועוזרים להם ה'ה ה'יאיים שרק מעט מהם נודע שמם, גון מהתרי-עשר. מה-אעירך מה-אדמה-לך הפת ירושלים מה-אשנה-לך ואנחמך - ... ה'ר יע ... זק'קטן ... זק'קטן, ענין עצמתי, ע"פ [איכה רבה (וילנא) פרשה ב יז] ה'ר ועצמת השתדלות ה' (את' אפיים) לט'ת עם ישראל הפת ירושלים מה-אשנה-לך ואנחמך - ... זק'קטן ... זק'קטן, פעמיים זק'קטן ין שני קיסרים (אן סלוק ... אתנחן) עין הקש, נין-א, ה'ר החזור וקורה

[איכה רבה (וילנא) פרשה ב יז] (איכה ב,יג) מה-אעירך מה-אדמה-לך, כמה נביאים העדתי בכס, רבי ור' נתן, רבי אמר נביא אחד בכקר ונביא אחד בין הערבים הה"ד (מ'ל'ב ז,יג) נ'עוד ה' ב'ישאל ה'יהנה פ'ל' פ'ל' (ה'יא) ה'יאיים לכהנה, ר' נתן אמר שני נביאים בשחרית ושני נביאים בערבית הה"ד (ירמיהו ז,כה) נ'אשלה א'ל'ם את-פ'ל' ה'י ה'יאיים ז'ם השפ'ם ושל'ם: השכם בכקר ושלוח בערב, הפת ירושלים מה-אשנה-לך ואנחמך - ... זק'קטן ... זק'קטן, פעמיים זק'קטן ין שני קיסרים (אן סלוק ... אתנחן) עין ה'ר החזור וקורה, ועוד זק'קטן תפקיד שניים, שני ה'יאיים ליום, ועוד זק'קטן שני ה'יאיים שחרית, שני ה'יאיים ע'ר'ית. ד"א (איכה ב,יג) מה-אעירך, ר' יונתן אמר כמה ביזות נתתי לכם ביזות מצרים וביזות הים וביזות סיוחן ועוג ביזות שלשים ואחד מלכים, א"ר לוי בערבייא צווחין לביזתא עדיתא, ד"א (איכה ב,יג) מה-אעירך מה ויעודין ויעדתי בכס, אהל מועד וגלגל ושילה ונוב וגבעון וביזת עולמים שנים, ד"א (איכה ב,יג) מה-אעירך, רבי אומר כמה קישוטין קשטתי אתכם, א"ר יוחנן ששים רבוא מלאכי השרת ירדו עם הקדוש ברוך הוא בסניני ועטרה ביד כל אחד ואחד לעטר כל אחד ואחד מישראל, ר' אבא בר כהנא בשם ר' יוחנן אמר מאה ועשרין רבוא ירדו, אחד מקשטו ואחד מלבישו עטרה, ר' הונא דצפורי אמר זוני (ג"א זונם = חגרם) כמד"א (איוב יב,יח) מוסר מ'ל'ים פתח נ'אסר אזור ב'מתניהם: [פסיקתא רבתי (איש שלום) פסקא לג אנעי אנכי] הושע ה'יא העיד ה'ם 90 שנה (ג'י המלה (מ'ל'ב ז,יג) נ'עוד), שני ה'יאיים ל' יום או ירמיהו ועמו ל' פעם ה'יא אחד חדש. ק'ל'ת התורה סיני ה' קישטם שלוש עשרה ת'שיטים (והול' ומפרטם), ורשב"י אמר זין (=חגור) היו נותנים להם ושם המפורש חקוק עליו,

איכה ב,יח: צעק לגם אל-אדני

חומת בתי-ציון הורדי כנחל דמעה יומם וליילה אל-תתני פונת לך אל-תדם בתי-עניך: ס
איכה ב,יט: קומי רני בליל בלילה לראש אשמרות שפכי כמים לבד נכח פני אדני
שאן אליו פפך על-נפש עוללך העטופים ברעב לראש כל-חוצות: ס

איכה ב,יט) קומי רני בליל בלילה - (סלוק) מונח לגרמיה (= מונח פסק) מונח ה'ר, מוצע להס'יר שיש אן שתי קריאות עם פסק וללא פסק, [רשימות שעורים (ר"ד סולוביצי'ק) מסכת ברכות לא,א] אמנם צר'ס יאור מדוע דוקא קיום מצות תלמוד תורה היא המתיר של תפלה, והרי לשון ה'רייתא הוא שאין עומדין להתפלל אלא מת' שמחה של מצוה, ול'אורה אף שאר מצוות יועילו לה' שירו להתפלל. ונל' עפ"ד הרמ"ם ספר המצוות (מ'ע ה) ו"ל היא שציונו לע'דו יתעלה ה' ולשון ספרי ולע'דו זו תפלה, ואמר ג'ל' ולע'דו זה תלמוד ה' ואמרו ע'דהו תורתו ע'דהו מקדשו ע'ל. ול' ואר מד'רי הרמ"ם דמצות ולע'דו ל'ל'ם מתקיימת ע"י תלמוד תורה ותפלה, דתרוייהו היין חלות קיום ע'ודה ש'ל'ל. ומ'ואר תפלה ותלמוד תורה משתל'ים יחד לקיום מצות ע'ודה ש'ל'ל. ונראה דמשו"ה דוקא ת"ת הוא עיקר המתיר להתפלל, ה'די שאדם יק'ל רשות לעמוד לפני ה' להתפלל על צ'ת'יו (על רחמי ה') צר'ס קודם לע'דו את ה' תורתו (ע"פ רמ"ם קומי רני), דמי שע'דו תלמודו ראוי לע'דו גם תפלה. ועוד נראה ל'אר דעיקר קיום ע'ודה ש'ל'ל הוא ע"י תפלה, ותלמוד תורה מהווה קיום ע'ודה ש'ל'ל משום דחל'ת ת"ת קיום תפלה. שהרי ת'ת-ה-רמב"ם פ"ג מהל' ת"ת (הלי"ג) ו"ל אמרו ת'מים אין רנה של תורה אלא לילה שנאמר קומי רני לילה, ה'ל העוסק תורה לילה חוט של חסד נמש' עליו יום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו לילה שירה עמי תפלה לקל חיי ע'ל. ומשני הפסוקים שת'יא הרמ"ם מ'ואר העסק תורה מהווה חלות קיום של תפלה. דהפסוק הראשון הוא ממגילת א'ה (י"ט) "קומי רני לילה לראש אשמורות שפ'י מים ל'ל' ח פני ה' שאי אליו פ'פ' על נפש עולל' העטופים רע'ו ראש'ל חוצות", ה' פשטות הפסוק מיירי מענין תפלה על צרות החות'ן. אולם הרמ"ם פירש שהרינה שמו'ר פסוק מיירי רינה של תורה (מציא מהפשט) - ומשמע דס'ר דרינה של תורה מהווה קיום תפלה קשת רחמים על צרות'ל'ל ישראל. פסוק השני שת'יא הרמ"ם מ'ל' ואר דת"ת הריהו שירה ותפלה לפני ה'. (איכה ב,יט) קומי רני בליל בלילה - קריאה ללא פסק, הוא הפשט'י ותפילה על צרות החות'ן, מו המנהג של תיקון הצות.

איכה ב,יח) אל-תדם בתי-עניך: ס (איכה ב,יט) קומי קריאה עם פסק תפקיד עין מדה י"א מל' מדות "סדור שנחלק" אן פועלת: ה'ת'ת' רני בליל בלילה מצטרף ל'ת'ת' קומי רני בליל בלילה. וה'ת'ת' המות' קומי רני בליל בלילה מצטרף ל'ת'ת' סוף הפסוק הקודם ומתק'ל (איכה ב,יח) אל-תדם בתי-עניך: ס (איכה ב,יט) קומי רני בליל בלילה ו [שו'ע או"ח ה' קריאת שמע ותפילה של ערבית סי' רלח ס"ק א] (א') {א} א [א] צריך ליהר וכו'. כדאמרין [עירובין סה ע"א] לא והמבטלו (ב) עונשו א' { מרובה. [עולת תמיד סימן רלח ס"ק א] א מה שכתב צריך ליהר וכו'. כדאמרין [עירובין סה ע"א] לא איברא לילה אלא לגרסא, וכיון דלכך נברא הלילה על כן צריך ליהר בה יותר משל יום, ועוד דדרשינן [ויקרא רבה יט, א] מקרא (איכה ב,יט) קומי רני בליל בלילה לראש אשמרות, ואף על גב דאמרין [ויק'ר שם] ברי' זירא דאמר אנן פועלי דיממא, י"ל דרבי זירא מיירי בלילות הקצרים מאוד כגון בתקופת תמוז. [שו'ע או"ח ה' קריאת שמע ותפילה של ערבית סי' רלח ס"ק ב] (ב') אם יש לו (ג) חק קבוע ללמוד כך וכך ליום והיה טרוד ביום ולא השלימו, א (ב) ב [א] { ד } ישלימו ב' { בלילה (ה) מיד. [עולת תמיד סימן רלח ס"ק ב] ב ומה שכתב ישלימו בלילה. כלומר אפילו בלילות הקצרים מחויב להיות ניעור בלילה כדי להשלים חוקו, ועל כרחך צריך

